

JÁN FUJÁK

Muzicírovanie

v živote jedného kysuckého rodu

ISBN: 80-968592-3-4

Syoni Juliasoni

2

onukovi Doučovi

venijeu. tito kuzku

Januar 2002

autor

Spjish

Predslov

Držíte v rukách útlu knihu zachytávajúcu zväčša starý, odchádzajúci svet Kysúc v histórii nášho muzikantského rodu. S úctou a pokorou k svojim predkom, ktorí odovzdávali dar hudobného nadania a skúseností z pokolenia na pokolenie, ju formou memoárov spísal môj otec. Všetko to boli ozajstní „hrošovia“ čiže poctiví hráči hudby i života. „Hroš alebo nehroš“ totiž v kysuckom nárečí znamená, či hráte alebo nie, a navyše, naši otcovia a praotcovia boli skutočne Hrošovanmi – žili v osade s názvom U Hroši.

Hudobný skladateľ S. Reich sa raz priznal, s akým potešením čítal Bachove prosté denníkové zápisky, obsahujúce strohé záznamy o jeho každodennom hudobnom a rodinnom živote. Spoza nich však vytušil oveľa viac... V našej rodine sa síce žiaden Bach nenarodil, no otcove spomienky mi poodhaľujú zašlý svet Kysučanov podobným spôsobom. Dúfam, že sa pri čítaní *Muzicítovania* odkryje aj vám.

Otcovi za napísanie tejto knihy v mene celej rodiny úprimne ďakujem.

Julo Fuják

Na úvod

Nič neosoží štátu tak ako hudba.

Molière

Hudba je jedným z najdokonalejších prejavov pocitov človeka. Na vyjadrenie svojich „myšlienok“ používa tóny a zvuky. Beethoven ju považoval za vyššie zjavenie ako všetku múdrosť a filozofiu, Mozart zas tvrdil, že nič krajšie a vzrušujúcejšie ako hudbu na tomto svete nepoznal. O význame hudby svedčí aj fakt, že v starovekej Číne existovalo ministerstvo hudby.

Táto knižka je malou biografiou piatich generácií muzikantov kysuckého rodu **Fujákovcov**, zachytávajúcou obdobie viac než sto rokov. Korene rodu sú v Podvysokej, v osade U Hroši neďaleko Turzovky. Tam kedysi v drevených domoch bývali, svoju pôdu obrábali a o drobné hospodárstva sa starali naši predkovia. Ich život však okrem práce naplňala aj hudba, ktorá tvorila druhú, neraz pestrejšiu stránku ich života.

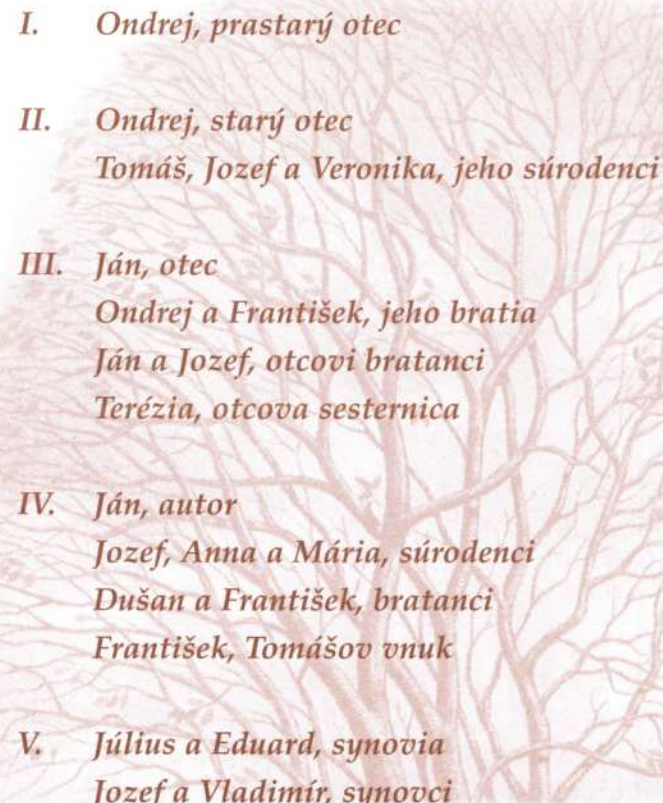
Muzicérovanie, rozvoj hudobného talentu a ovládanie hudobných nástrojov bolo v našich rodinách čosi úplne prirodzené. Náš rod – od najstaršej generácie ľudových muzikantov, samoukov cez amatérov s istým hudobným vzdelaním až po profesionálov – zanechal trvalé stopy na horných Kysuciach. Osudy Fujákovcov sú rôzne, ich spojovacou generačnou reťazou však zostáva hudba. V podstate sa dá povedať: Čo Fuják, to muzikant...

Ďakujem Anne Hrošovej (dcére prastrýka Tomáša) za mnohé cenné informácie o živote môjho starého otca i jeho súrodencov a Erike Šuranskej (pravnučke jeho sestry Veroniky) za ich doplnenie.

Knižku venujem svojim blízkym, rodine, hudobníkom, s ktorými sme muzicírovali, priateľom a známym.

Autor

Hudobné pokolenia Fujákovcov

-
- I. *Ondrej, prastarý otec*
  - II. *Ondrej, starý otec*
Tomáš, Jozef a Veronika, jeho súrodenci
  - III. *Ján, otec*
Ondrej a František, jeho bratia
Ján a Jozef, otcovi bratanci
Terézia, otcova sesternica
  - IV. *Ján, autor*
Jozef, Anna a Mária, súrodenci
Dušan a František, bratanci
František, Tomášov vnuk
  - V. *Július a Eduard, synovia*
Jozef a Vladimír, synovci
Elena, vnučka otcovho brata Františka

Generácie muzikantov

Ondrej Fuják

prastarý otec

Bol krajčírom, šil ošatenie pre chlapov a tzv. hune, ktoré sa v tej dobe nosili. Jeho žena *Eva*, ktorú volali *Jeva*, bola taktiež chýrnou krajčírkou, šila pre ženy na zákazku, takže obaja mali práce dosť. *Jeva* často súrila muža do roboty, aby šil rýchlejšie a viac. Na to jej on vždy odpovedal, že to ušije „ajn-cvaj“. Na dedine sa nič neutají, a tak pradedko dostal prezývku *Ančvaj*. Okrem nej mal ešte jednu – *Chudý*, čo po ňom zdedil aj jeho syn, môj dedko. Obaja boli totiž štíhlych postáv. Keď šiel niekto k nim domov, nepovedal, že ide do *Fujákovcov*, ale do *Chudých*.

Dom, v ktorom býval prastarý otec s rodinou, mal jednu veľkú izbu a komoru. Z pitvora bol vchod do izby a schody do podkrovia. Dom nemal komín, dym sa dlho udržiaval v podkroví, čo sa v zime využívalo na údenie mäsa z domácich zakálačiek. Svoje mäsové výrobky tam nosili aj susedia z osady. Počas údenia sa v peci kúrilo len tvrdým drevom, aby boli údené potraviny čo najchutnejšie. Popol z dreva sa používal ako hnojivo bohaté na minerálne látky, výborne absorboval prebytočnú vlhkosť. Rozsievali ho na zemiakové záhony a pôda dávala vysokú úrodu.

Elektrika v dome ešte nebola, svietilo sa petrolejovou lampou, ktorá visela v strede zo stropu izby. Vedľa domu bola presklená veranda, cez ktorú sa vchádzalo do-

vnútra. Spájala dom aj so sušekom a mašťalou, takže cesta do maštale bola chránená pred dažďom, snehom i mrazom. Z druhej strany domu bola veľká dreváreň so stálou zásobou dreva na kúrenie a trochou uhlia, ktorým sa vtedy kúrilo málo. Takmer celý dom bol však obložený polienkami, čo ho čiastočne otepľovalo. Z drevárne viedol vchod do veľkej, kameňom obloženej pivnice klenbovitého tvaru, zbudovanej pod celým domom. Vedľa vchodu do pivnice boli usadené žarná (žarnov), na ktorých sa mlela pšenica na hrubú múku. Varili sa z nej púčky a pšeničná kaša.

Pred bránou do dvora stál vysoký jaseň. Na jeseň sa z neho napadané lístie pohrabalo a slúžilo ako podstielka do chlieva. Okolo plotu rástli ríbezle. Stodola na seno a slamu bola v malej záhradke mimo dvora. V zime sa seno do zásoby na pár dní prenášalo v batohoch do sušeka pri chlieve. V tej záhradke stála obrovská lipa. Keď v júni zakvitla, voňalo lipovým kvetom celé okolie. Kvet z lipy zbierali, sušili a v zime z neho varili čaj. Za domom a hospodárskymi budovami bola úvrať – lúčka s ovocnými stromami: jablňami, hruškami a slivkami.

Pradedko spolu so ženou obhospodarovali pôdu a chovali rôzne domáce hospodárske zvieratá. V základných potravinách boli úplne sebestační. Keďže boli aj krajčíri, mali na vtedajšie dedinské pomery celkom slušnú životnú úroveň. Netreli biedu, žili skromne, úzko spätí s prírodou.

Popri remese a práci na hospodárstve si pradedko Ondrej vždy našiel čas na muzicírovanie. Ako žiadaný ľudový muzikant – huslista a kontrabasista – často hrával na kysuckých svadbách a zábavách, v čom ho nasledovali aj jeho potomkovia.

Ondrej Fuják

starý otec

Svetlo sveta uzrel roku 1880. Po svojom otcovi zdedil remeslo, gazdovstvo, hudobné nadanie aj prezývku Chudý. Bol štíhly, pod nosom nosil krátky fúzik a v starobe sa opieral o čakan. Bol výborným krajčírom, jeho špecialitou boli teplé papuče zo súkna s filcovou podrážkou pre chlapov a čiapky všetkých druhov vrátane baraníc. Jeho žena *Zuzana*, rodená Malicherová, pochádzala z Turzovky z osady Uhrov, odkiaľ bol, mimochodom, Tomáš Uhorčík, člen Jánošíkovej družiny. Tiež bola krajčirkou, šila ošatenie pre ženy, avšak na rozdiel od väčšiny z nich mala jednu vzácnu povahovú vlastnosť – neznášala klebety a ohováranie. Nevedela sa hnevať a zbytočne nerozprávala. Bola nábožnou ženou a podľa toho aj žila. Chodievala každý deň na omšu v Turzovke, doma sa modlila ráno, na obed i večer. Na šijacom stroji aj na hospodárstve pracovala od svitu do mrku.

Bývali v dome dedkovho otca. Užívali asi tri hektáre pôdy, polovica z nich bola orná. Chovali kravu, prasa, hydinu, zajace a istý čas sa dedko staral aj o holuby. Ovocia mali dostatok, museli si ho však ustrážiť. Susedia kradli ako straky. V noci hádzali na vysokokmenné stromy rôzne predmety (napr. valčeky na cesto) a neodbili len plody, ale často nalomili celé konáre. Dedko preto chodieval s baterkou a so svojím čakanom odháňať od záhrady zlodejov. Jablká skladoval v kamennej pivnici, takže boli dlho do jari čerstvé. Keď prišiel k nám domov, vždy priniesol jablčko a rozkrojil ho na štyri diely, pre každé vnúča po jednom. Slivky sa na zimu sušili. Buď sa také jedli, alebo sa dávali

do polievky. Na Štedrý večer sa z nich spolu s hrachom a zemiakmi varila vianočná polievka „brija“.

Starý otec mal pohnutý životný osud. Po vypuknutí I. svetovej vojny musel narukovať ako vojak trenčianskeho pešieho regimentu rakúsko-uhorskej armády. Bojoval na viacerých frontoch v rôznych štátoch. Mal šťastie – vojnu prežil, vrátil sa živý a zdravý. Vždy nosil pri sebe ruženec a každý deň sa modlil vo viere, že ho Boh ochráni. Na chrbte nosil vankúšik z peria. Keď po vojne prišiel domov peši až z Viedne (šiel dva mesiace), rozpáral vankúšik a našiel v ňom dve guľky... Po návrate síce ochorel na kožnú infekciu, vyliečila ho však ľudová liečiteľka Veronika, žena jeho brata Tomáša. Ako frontový vojak požíval dedko v širokom okolí prirodzenú úctu. Dlhú dobu po návrate z vojny spomínal na zážitky z bojov. Často ich musel rozprávať aj chlapcom v neďalekej krčme, kam občas zašiel, hoci vôbec nepil.

Na dedka si dobre pamätám, trávil som pri ňom veľa času. Pásli sme spolu na jednom pasienku kravy. Ako chlapca ma naučil písať na každom prste všetky možné polohy aj pliesť korbáče na veľkonočné sviatky. Vedel pliesť košíky na zemiaky z vŕbových prútov, strúhať šindľe na opravu strechy, ale i kuť kosy a brúsiť sekery, nožíky a pílkou. Mal špeciálnu brúsku – okrúhly kamenný kotúč, ktorý sa točil ručne a ktorého spodná časť sa máčala v stojane s vodou. Neraz som mu pomáhal rezať drevo na kúrenie malou ručnou pílkou. Keď bola tupá a zle rezala, dedko povedal, že „pilka nemo chučí“. Dedko bol aj rodinným holičom, strihával všetkých chlapcov i blízkych susedov. Písal úhľadne, starodávnym, veľmi drobným písmom. Ním dokázal napísať na korešpondenčný lístok toľko, čo iný na dlhý list.

Chodieval som k nemu veľmi rád. Ak som sa zdržal až do večera, babka mi urobila na večeru chrumkavú ras-covú omeletu zo zemiakov od obeda. Zapíjal som ju voňavým čajom zo spomínanej lipy. V čase voľna a cez prázdniny som u nich občas prespal. Niekedy som to ani doma matke nepovedal, len sa potme večer prišla pod okno spýtať, či som tam.

Dedko vedel dobre hrať na husliach ako kontrás (kontra sa hrá na hrubých strunách dvojhlasne, čo dedko ovládal dokonale) a na kontrabase. Dlhو hrával verejne na svadbách i zábavách s kapelou Stolárikovcov z Vysokej nad Kysucou. Ako chlapec som rád počúval, keď hral doma na husliach, netušiac, že raz budem na nich muzicírovať aj ja.

V pokročilom veku mal jednu povahovú zvláštnosť: keď sa doma nahneval, alebo sa s niekým vadil, hádzal čiapku o zem. Jedného leta sa na ceste domov stala dedkovi osudná príhoda. Ako večer schádzal z cesty na chodník, zošmykol sa do potoka, kde si na kamennej regulácii zlomil stehennú kosť. So sadrou na nohe až po pás musel ležať doma a dostal zápal pľúc. Zomrel 72-ročný na turzovské hody 15. augusta roku 1952.

Keď už dedko nebol medzi živými, jeho husle ostali u jeho syna a môjho strýka Ondreja, ktorý mi ich daroval. Boli „vyhraté“ a výborne zneli, tak ako každé staré husle takého ľudového muzikanta, akým bol môj starý otec. Spomínam na neho s láskou, dodnes mám pred očami fotografiu, na ktorej stojí v dlhom vojenskom plášti s lodičkou na hlave ako štíhly „štramák“.

Tomáš Fuják

dedov brat

Bol v širokom okolí známy nielen ako chýrny muzikant, ovládajúci hru na rôzne nástroje, ale aj ako výrobca, znalec a opravár harmoník. Vyučil sa totiž a istý čas aj pracoval v hudobnej firme Hlaváček v českom meste Louny, ktorá vyrába heligónky a dodnes svoje nástroje vyváža do zahraničia. Pobyt v Čechách mal na neho pozitívny vplyv v každom smere. Keď sa vrátil na Kysuce, svojimi spôsobmi patril k lepšej „garnitúre“ ľudí. Ako prvý široko-ďaleko vlastnil bicykel, čo bolo v tom čase raritou. Býval v drevenom dome, vedľa ktorého neskôr postavil svoj dom náš otec, takže sme boli vlastne susedia.

Tomáš zo všetkých nástrojov najlepšie ovládal chromatickú harmoniku. Často hrával na zábavách a svadbách, niektoré odohral celkom sám.

Pred Vianocami 1916 sa v kostole v Turzovke pokazil organ. Nešťastní farníci nevedeli, na koho sa obrátiť, a tak na poslednú chvíľu požiadali Tomáša, či by sa nepodujal na jeho opravu. Aj keď do Štedrého dňa chýbal len jeden deň a Tomáš nikdy organ neopravoval, sľúbil, že do rána bude v poriadku. Pracoval celý deň aj noc a napokon sa mu to podarilo. Ráno na Štedrý deň si Tomáš od radosti, že sľub dodržal, na organe zahral a zaspieval pieseň *Ježíško drahý, ráč prijat' dary...* Za opravu nežiadal nič, vnímal to ako dar kostolu, čo farár v kázni na polnočnej omši ocenil a v mene celej farnosti sa Tomášovi poďakoval. Odvtedy sa stal v Turzovke a okolí ešte váženejším človekom.

Tomáš vraj nebol úplne zdravý. Osobne si ho nepamätám, lebo zomrel roku 1918 pomerne mladý, pravde-

podobne na zápal pľúc. Svojemu vnukovi Františkovi už sľúbenú unikátnu heligónku vyrobiť nestihol.

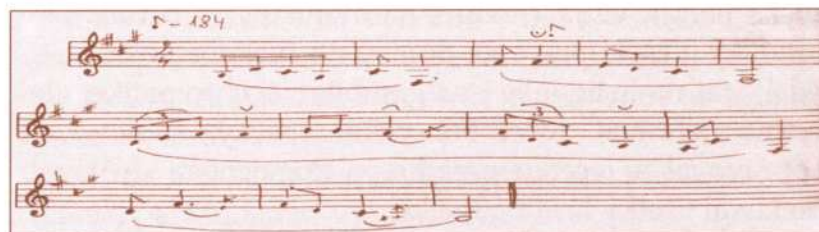
Jeho žena *Veronika*, rodená *Ďurkačková*, bola stelesnením ľudovej múdrosti. Bola liečiteľkou. Vedela pomáhať chorým ľuďom i zvieratám, susedia sa na ňu obracali s prosbou o radu, v osade si ju každý vážil. Bola aj výbornou speváčkou ľudových piesní, niektoré si sama vytvárala... Dve z nich, *Slniečko sa niži* a *Povedal mi otec*, nahral a do nôt zapísal roku 1959 muzikológ PhDr. Ivan Mačák, zberateľ ľudových piesní z Turzovky (notový zápis s textom piesní je uvedený v monografii *Turzovka 1558 – 1998, časť ľudová hudba* na s. 403 a 409).

Tomášov vnuk *František Hroš* zdedil hudobné vlohy po dedovi. Ako samouk hrával od detstva na heligón-

*Slniečko sa niži
a večer sa bliži,
gde ja budem nocovať?*

*V hlbkej dolinke
pri mojej frajerke,
tam ja budem karti hrať.*

*Povedal mi otec,
že ma ide ženiť,
ej abi ma len mohol
s tej vojni vimeniť.*

*Už som predal tri kuri,
štorteho kohuta,
ej, ňemožem vimeňiť,
ej, jedneho regruta.*

ke, samozrejme značky Hlaváček, neskôr sa naučil hrať aj na akustickej gitare. Istý čas hrával v mojej kapele MELÓDIA a dodnes muzicíruje a spieva na rôznych „veselkách“ v Čechách. Na základnej vojenskej službe bol totiž v Plzni a tam sa aj oženil. Usadil sa v Žatci, okres Louny, neďaleko miesta, kde pôsobil kedysi jeho starý otec Tomáš... Pracuje v miestnej kovovýrobe ako majster-strojár. Pravidelne navštevuje svoju matku, Tomášovu dcéru, ktorá žije vo svojom rodisku, v Podvysokej už 86 rokov. Keď sa stretne, zahráme si spolu na dve harmoniky a spomíname na mladé časy.

Jozef Fuják *brat starého otca*

Jozef bol známy drotár, svetobežník. Bol nižšej postavy, mal pekné fúzy, na hlave vždy nosil klobúk, obuté mával čižmy s vysokou sárou. Priženil sa do Turzovky, do časti Turkov, kde mal menšie hospodárstvo a choval ovce. Bol opravárom harmoník všetkých druhov, čomu sa priučil od svojho brata Tomáša (po jeho smrti sa všetci obracali na neho). Vždy chodil s harmonikou na chrbte. Do Turzovky niesol opravenú, domov do Turkova pokazenú. Vedel hrať na heligónke i na gombíkovej chromatike, ale verejne nehrával. Jozef bol veľmi zručný, zhotovoval a opravoval aj všetko náradie, v domácnosti drôtoval a flekoval všetky hrnce a misky.

Je zaujímavé, že Jozef rovnako ako jeho otec Ondrej i bratia Tomáš a Ondrej mal manželku z Turzovky. Bolo to azda preto, že Hrošovania z Podvysokej trávili vtedy veľa

času v neďalekej, len kilometer vzdialenej Turzovke (aj támojšia železničná stanica je im omnoho bližšie než podvysocká). Do Turzovky sa chodilo do školy, do kostola, do kina, na futbal i na zábavy.

Životný osud zavial Jozefa až do Ruska. Pracoval v Petrohrade v drotárskom cechu Slovákov z bývalej Trenčianskej župy. Vyrábali úžitkové a umelecké predmety. Cech tam po čase nadobudol celkom slušný majetok, no po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii im všetko zoštátnili, a tak sa drotári museli vrátiť z Ruska domov s „holými rukami“. Jozef po návrate spomínal, ako na vlastné oči videl na zhromaždeniach rečníť V. I. Lenina. Bol vraj aj pri tom, keď Lenina postrelila žena, ktorej boľševici „odkráľovali“ manžela.

Jozefa som poznal ako chlapec. Pravidelne k nám chodil každú nedeľu z omše v Turzovke. Najprv navštívil neter Máriu v Turzovke, vydatú za kováča Okuliara, potom brata Ondreja a napokon prišiel k nám. Ponúkli sme ho dobrým obedom a neraz sa zdržal, až kým sa nezotmel. Potom sa pobral peši domov – každú nedeľu tak prešiel z Turkova do Podvysokej a späť asi šesťnásť kilometrov. V starobe používal pekný čakan vybíjaný po celej dĺžke rôznymi vzácnymi odznakmi, v zime nosil vrchný trojštvrťový kabát. Mal výbornú pamäť, vedel veľa ruských rozprávok a často mi ich rozprával. Jednu, *O brunskom kráľovi*, si pamätám dodnes, rozprávam ju svojmu vnukovi Martinkovi.

Jozef mal *syna Vincenta*, ktorý sa stal vojacom z povolania, parašutistom-výsadbárom.

Veronika Fujáková-Bajáková

sestra starého otca

Žila s rodinou niekoľko rokov v Nemecku, v meste Leipzig (Lipsko), kde mal jej *manžel Jozef Baják* klampiarsku dielňu. Napriek tomu, že musela merať takú dlhú cestu, svoje deti – Máriu (1900) a Jozefa (1903) – prišla porodiť vždy na Kysuce. Obe niekoľko rokov navštevovali školu v Lipsku.

Počas I. svetovej vojny bol jej muž zajatý v Rusku na Sibíri. Roku 1919 sa vrátil cez Vladivostok a Ameriku (!) domov. Ovládal šesť svetových jazykov a pracoval v Bratislave ako financ a rešpicient finančnej stráže v tamojšom prístave. Hrával na pianíno a skladal pesničky. Jedna z nich, *O kapitánovi a vojačikovi*, sa zachovala:

*Pán kapitán, dovoľte mi
moju matku navštíviť.
Ona je mi ťažko chorá,
rád by som ju potešil.*

*Pán kapitán, tvrdý človek,
dovolenku nerád dá,
ale keď o matku ide,
vrelý odkaz posielal.*

*Keď vojačik domov prišiel,
matky svojej nenašiel.
Len včera ju pochovali,
odviezli ju na cmiter.*

Veroniku som poznal osobne, v našej osade ju volali tetka Bajáčka. Bývala v peknom drevenom dome neďale-

ko starého otca. Delila ich len malá ovocná záhrada a horský, aj v sparnom lete studený potok, ktorý vyviera v hore Bukovina a vytvára prirodzenú hranicu medzi ňou a Hrošovou. Jeho voda, ktorú užívali ako pitný zdroj všetci osadníci žijúci v jeho blízkosti, sa vlieva priamo do rieky Kysuca.

Tetka Bajáčka už ako vdova stávala pred domom pri plote a medzi rečou sa okoloidúcim sťažovala, aká je chorá a že dlho už žiť nebude. Aj mňa, keď som išiel okolo, pristavila a v našom nárečí sa mi ponosovala: „Janiček moj zlat, keď si vedzol jaka sm chora, vŕecko me boli, do rána nedožijem.“ Vždy som ju utešoval a prial jej dlhý život. Tak sa aj stalo – dožila sa vyše 90 rokov.

Veronikin *syn Ján Baják* bol učiteľom z povolania a organistom v Turzovke. Na miestnej ľudovej škole bol riaditeľom, založil v nej jeden z prvých spevokolov na Kysuciach. Bol spoluzakladateľom a organizačným vedúcim Dychovej hudby v Turzovke. Hral výborne na organ a pekne spieval sýtym barytónovým hlasom.

Osud Jána a jeho rodiny bol neľahký. Keď v 50. rokoch robili komunisti čistky, neobišli ani Bajákovcov. Ak chcel naďalej učiť, musel prestať hrať v kostole, navyše ho preložili do Strečna. Ján tam denne dochádzal 110 km na malej motorke značky Manet, a to za každého počasia, v lete aj v zime. Jeho manželka pôvodne učila náboženskú výchovu, po zrušení tohto predmetu na školách ostala doma bez práce. Ako učiteľia hospodárstvo nevlastnili, takže Ján musel zo svojho učiteľského platu užiť celú šesťčlennú rodinu.

Bývali vo veľkom drevenom dome v našej osade U Hroši, v pláci Na kolene, kam som si občas zašiel zahrať šach s ich synmi Ivanom a Karolom. Niekedy hrali tak

emotívne, že ku koncu partie hádzali po sebe figúrky. Chodili sme spolu do JSS (vtedajšieho gymnázia) v Turzovke a hrali sme spoločne v orchestri Hudobno-speváckeho súboru. Karol hral na kontrabase, Ivan prvé husle, takže sme sedeli v prvom rade vedľa seba. Obaja vedeli hrať aj na klavíri, čo ich naučil vlastný otec.

Druhý Veronikin *syn Jozef Baják* bol od brata Jána starší. Mal vysokú, statnú postavu a silu za dvoch chlapov. Pracoval celý život ako štátny cestár, staral sa o údržbu cesty od Staškova až po Makov. Najťažšie to mal, samozrejme, v tuhej kysuckej zime. Býval v murovanom dome na dolnom konci osady U Hroši.

Už ako malý chlapec vedel hrať na harmonike, heligónke i chromatike. Bol samouk a verejne nehrával, ale doma muzicíroval jedna radosť. Často chodil k nám, aby si pohral na harmonike rôzne ľudové piesne.

Terézia Fujáková-Černeková *sestra starého otca*

Narodila sa roku 1892. Vydala sa do Olešnej, časť Potočky, za *Filipa Černeka*, ktorý sa zapísal do dejín Kysúc založením prvej bunky KSS vo svojej rodnej obci. Keď sa vrátil z vojny, Terezka už nežila. Zomrela veľmi mladá, 28-ročná.

Teréziin *syn Ján Černek* býval v Podvysokej. Bol stolárom, tesárom. Z hrubých konárov jaseňa, ktorý stál pri dedkovom dome, nám vystrúhal lyže na zimu a vedel zhotoviť aj cimbal. Ako ľudový muzikant hrával občas na husliach v kapele môjho otca.

Rodina Fujáková a Bajáková roku 1908. Zľava stoja: súrodenci Anna, Ondrej, Tomáš, Jozef, Terézia
Zľava sedia: Ondrejova žena Zuzanna, ich syn Ján (môj otec), prastará matka Eva, Jozef Baják, jeho žena Veronika a ich deti Jozef, Veronika, Mária a Ján

Čie že sú to ovce
v tej zelenej horce,
v tej zelenej brežičke.

Moje, šuhaj, moje,
to som nachovala,
zakiaľ si bol na vojňe.

Čo si im ma mila,
čo si im davala,
že su take roztomile?

Zelenu trávičku
studenu rosičku,
to su moje mozole.

Ach, Bože moj, prebože moj, zla rada
nademnu.
Z milim som sa pohňevala, nehovori
se mnu.
Keď ide kolo mňe, nepohládne na
mňe,
spusti širaček na oči, do zeme sa
ďive.

Netreja sa či moj mili, netreja sa
hňevať.
Nemusiš si tvoj širaček na očička
stáhač.
Oba sme na slobode, jak ribka
ve vode
dokiaľ nam pan farar ručički nježvia-
že.

Piesne Čie že sú to ovce a Ach, Bože moj, prebože moj
v zápise PhDr. Ivana Mačáka

Hudobné nadanie zdedila po matke aj dcéra Terézia, ktorá bola vychýrenou speváčkou ľudových piesní z Kysúc. Spomenutý PhDr. Mačák zapísal do nôt a nahral dve piesne, ktoré Tereška Černeková ml. spievala ako sólová speváčka skupiny žien z Olešnej-Potočkov (pozri knihu Turzovka 1598 – 1998, časť ľudová hudba na s. 405 – 408).

Mária Fujáková-Rudinská sestra starého otca

Vydala sa do Turzovky. Jej syn Jozef pracoval ako krajčír a kostolník, mal prezývku Kukučka, no ak ho ňou niekto oslovil, hneval sa. Keď mu v tom istom čase ako môjmu otcovi zobrali živnosť, pracoval v textilnej fabrike Slovenka v Turzovke.

Jozef Rudinský bol talentovaný hudobník a organizátor. Spolu s bratancom Jánom Bajákom založil Dychovú hudbu v Turzovke a stal sa jej prvým dirigentom. Neskôr v nej, ako vážený občan v širokom okolí, hrával na klariete. S jeho dcérou Evou sme boli od 6. ročníka až po maturitu spolužiaci. Hrávala s nami v Hudobno-speváckom súbore JSŠ Turzovka na flaute.

Ján Fuják

otec

Narodil sa roku 1906. Bol zo súrodencov najstarší, z čoho vyplývalo aj jeho postavenie v rodine. Bol rozvážny, spravodlivý a čestný. Veľa toho nenarozprával, ale zmysel pre humor mu nechýbal. Život mal pestrý, zložitý a ťažký, svoje si „užil“ najmä ako starosta obce Podvysoká počas II. svetovej vojny, ale aj po nej...

Bol strednej štíhlej postavy a hoci aktívne športoval, tuho fajčil. Začal na vojenskej službe, keď ho rozboleli zuby, a neprestal celých šesťdesiat rokov. Krátko po návrate z vojenskej služby sa oženil. *Matka Anna*, rodená Hrušková, pochádzala z Olešnej U Palice. Otec hneď kúpil pozemok pri štátnej ceste neďaleko rodičovského domu. Drevo na dom a hospodárske budovy dostala mama do vena z lesa svojich rodičov. Po dostavaní chlieva a stodoly jej darovali aj kravu, ktorá nadojila toľko mlieka, že sme z neho mohli predávať susedom. Obhospodarovali sme menšie gazdovstvo s asi dva a pol hektármi pôdy a domácimi úžitkovými zvieratami. Pestovali sme obilie, zemiaky, strukoviny, zeleninu, krmnu repu a kapustu, ktorá „nadrávená“ do stolitrového suda vydržala až do ďalšieho leta. Chovali sme kravu, teľa, husi, sliepky, králiky

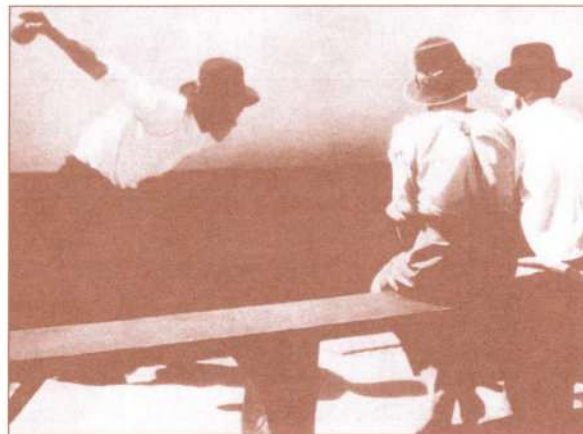
Matka a otec

a každý rok matka vykrmila aj dvestokilového brava, vďaka čomu sme mali dostatok mäsa na celú zimu. V základných potravinách sme boli celkom sebestační.

Otec sa vyučil, ako bolo v rodine zvykom, za krajčírka. Vybavil si živnosť a z jednej izby si urobil krajčírsku dielňu. Šil hlavne pánske oblečenie, trojštvrťové zimné kabáty pre ženy, a keďže k nemu chodili ľudia aj zo susedných dedín, práce mal nadostač. Krajčírstvo je sedavé zamestnanie, preto otec takmer denne k večeru chodil do hory, kde nikdy nefajčil. Vždy odtiaľ priniesol na pleci suchú žrd – „sucharku“. Keď sme s bratom boli väčší, chodili sme s ním a „sucharov“ sme od jari do jesene nanosili toľko, že sme na zimu nemuseli nakupovať žiadne zásoby palivového dreva.

Otec mal silné nohy futbalistu, v mladosti hrával za ŠK Turzovka pravé krídlo, a to až do svojich 39 rokov. Dlhho držal rekord v počte gólov (7) strelených v jednom zápase. Výborne hral kolky. Boli aj takí náruživí hráči, čo v neďalekej kolkárni U Nekoranca hrali niekedy aj od piatka do nedele. Ženy im tam donášali jedlo. Brat Jozef im ako chlapec občas staval kolky, za čo mu dávali zopár koruniek. Doma po večeroch si otec s priateľmi, medzi ktorými bol napríklad správca lesnej správy pán Rolinec, zahral rád aj mariáš.

Otec bol rodený muzikant, hudba a muzicírovanie

boli jeho druhým životom. Noty síce nepoznal, ale zato mal výbornú pamäť. Ovládal hru na bubnoch, cimbale, kontrabase a trochu aj na harmonike. Takmer celý život hrával na svadbách a tanečných zábavách. Doma cvičil a zdokonaľoval sa v technike hry na cimbale, ktorý bol dušou kapely. Jedna z mojich prvých hudobných spomienok sa viaže práve na jeho cimbal. Keď šla svadba peši z turzovského kostola ponad tehelňu cez náš pasienok do Dlhej nad Kysucou, kapela práve hrala pochod *Kamarát modrooký* (pieseň, ktorú som s ním neskôr toľkokrát hrával...). Na zvuk otcovho cimbalu, ktorý sa rozliehal až k nášmu dvoru, kde som náhodou stál, nemôžem ani dnes zabudnúť.

Istý čas otec sezónne hral na bubny s elitnou cigánskou kapelou v hoteli Tatra v Čadci vtedy veľmi módne čardáše. Mal pevný rytmus, dobrú paličkovú techniku a na svoju dobu moderné vybavenie: veľký bubon, malé

Kapela, v akej hrával môj otec (hráč na chodníkový cimbal uprostred)

bubny, činely, šliapací činel (high-hat), triangel a dutý drevený valček ako perkusiu.

V otcovej kapele sme boli všetci štyria z rodiny – otec (bubny, cimbal), strýko Ondrej (harmonika, kontrabas), brat Jozef (saxofóny, klarinet) a ja (harmonika, kontrabas), a tak sme mali názov FUJÁKOVCI. Otec bol vedúci, zjednával hry, inkasoval a rozdeľoval honoráre. U nás doma bývali pravidelné skúšky celej kapely. Nové skladby a súhru sme cvičili intenzívnejšie počas adventu a pôstu pred veľkonočnými sviatkami, teda v čase, kedy sa žiadne svadby či zábavy nekonali. Časť repertoáru s rozpisom pre naše obsadenie otec za lacný peniaz získaval od Karla Bílka, hudobného skladateľa a kapelníka malého tanečného súboru z Brna-Žideníc. Bol šetrný, dlho bral aj moje a bratove honoráre, aby z našetrených peňazí mohol kúpiť nové nástroje. Na nákupy chodil až do Prahy. Svojho času sme mali doma nástroje pre takmer celý malý tanečný orchester: 3 harmoniky (chromatické značky Höhner a Zima typ Kebrdle + 1 klávesovú pianovku), 2 súpravy bubnov, 2 cimbaly (jeden stojanový a druhý menší, chodníkový, ktorý teraz využíva syn Július), 2 huslí, kontrabas, trúbku, saxofóny Es-alt, B-tenor a 3 klarinety. O otcovi ako o ľudovom muzikantovi, hráčovi na basu, je zmienka aj v spomínanej knihe o Turzovke (s. 399).

Od roku 1939 bol môj otec dvakrát zvolený za starostu a richtára (neskôr komisára) Podvysokej. Zároveň sa stal tzv. sirotským otcom a veliteľom podvysockých hasičov. Menovali ho aj do obvodnej školskej rady v Turzovke, ktorej predsedom bol titulárny dekan a farár Karol Točík. V čase II. svetovej vojny obec trpela nedostatkom financií, a tak si otec musel pomôcť, ako sa dalo.

Otec ako richtár Podvysokoj

V čase jarých povodní rieka Kysuca podmývala breh pod hlavnou cestou a hrozilo jej zrútenie. Otec u polesného vybavil zdarma kalamitné drevo, veľké žrde, ktoré spolu s furmanmi na koňoch pozvážali k rieke. Urobili z nich štyri veľké hate na odrážanie vody od brehov a cesta zostala neporušená. V lete sa v hlbokých plesách pri hatiach výborne plávalo i rybárčilo. Inokedy zas bola po veľmi suchom lete nízka úroda zemiakov a obilia, preto otec znížil roľníkom kontingenty (povinné dodávky). Keď sa to dozvedel veliteľ žandárov v Turzovke, udal ho na Okresnom úrade v Čadci pre porušenie zákona. Na súde sa otec po predložení výkazov o úrodách plodín obhájl a súd žalobu zamietol. Celý prípad ešte viac posilnil jeho dôveryhodnosť a autoritu medzi roľníkmi. Medzičasom sa stal aj členom Úverového družstva v Turzovke, ktoré podporovalo drobných remeselníkov a začínajúcich živnostníkov poskytovaním bezúročných pôžičiek. S vybavovaním listín mu pomáhala aj moja najstaršia sestra Anna, vtedajšia študentka Obchodnej akadémie v Čadci.

Na konci vojny prechádzali cez obec rôzne vojská a každý veliteľ hľadal komisára čiže starostu. Pri ústupe Nemcov a vlasovcov sme boli s matkou a súrodencami nútení odsťahovať sa za les, na Zákopčie do osady U Šemrov. Otec zostal v dedine, ktorá bola hniezdom partizánov. Samozrejme, že o tom vedel, ale na vojenskom veliteľstve vyhlásil, že ich tam niet. V apríli 1945 partizáni vyhodili do povetria železničný most medzi Podvysoko-

kou a Staškovom. Nemci s vlasovcami prečesávali les a niektorých podozrivých zatkli na gestape v Čadci. Keď sa to otec dozvedel, ako komisár vystavil partizánom falošné preukazy, na základe ktorých ich museli prepustiť.

Keď išlo cez Podvysokú vojsko Červenej armády, otec sa díval smrti priamo do očí. Rusi ho postavili k múru a s namierenými samopalmi ho vypočúvali – chceli ho usvedčiť zo spolupráce s Nemcami. Po zdĺhavom vyšetrowaní a po otcovom presviedčaní ho napokon prepustili a odišli. Po tejto skúsenosti spával u nás jeden partizán so samopalom (Pavol Hroš), aby otca ochraňoval.

Po vojne komunisti chceli, aby otec naďalej vykonával funkciu predsedu Miestneho národného výboru, no on po nepríjemných skúsenostiach ponuku neprijal. Keď ho prišli „verbovať“, matka priamo pred nimi povyhádzovala úradné spisy aj s pečiatkami von oknom a bolo rozhodnuté. Po tom, ako v 50. rokoch otcovi zobrali živnosť, pracoval ako robotník. Pod nátlakom podpísal prihlášku do novozaloženého JRD, kde bol neskôr členom predstavenstva a majstrom pri výstavbe kravína. Potom až do staroby pracoval v turzovskej tehelni.

Za svoj život zažil päť režimov: Rakúsko-Uhorsko, I. ČSR, Slovenský štát, ČSSR a ČSFR. Vyhlásenia Slovenskej republiky 1. 1. 1993 sa už nedožil. Zomrel náhle 26. júla 1992 o deviatej večer. Rozlúčka s ním bola dôstojná. Na dvore sa s ním rozlúčila celá naša rodina. Smútočnú reč mala sesternica Anna, Tomášova dcéra, za obec učiteľka zo ZŠ Podvysoká. Doma na dvore, cestou na cintorín aj na cintoríne mu hrala Dychová hudba z Turzovky.

Otec sa dožil 86 rokov. Bol výraznou osobnosťou nielen nášho rodu, ale aj celej Podvysokoj.

Ondrej Fuják

otcov brat

Bol človekom dobráckej a citlivej povahy. Narodil sa v Podvysokej 24. júla roku 1911. Keď sa oženil, v osade U Mojičkov postavil murovaný dom. Pomerne veľké hospodárstvo dostala od svojich rodičov ako veno jeho žena *Veronika*, rodená Comorková. Strýko Ondrej sa, podobne ako jeho otec, okrem chovu domácich hospodárskych zvierat venoval aj poštovým holubom. Stal sa ich vášnivým chovateľom, jeho elitný chov získaval v rámci celého bývalého Československa prvé alebo oceňované miesta na výstavách i na letových súťažiach do zahraničia. Holuby mal na povale v uzamknutých klietkach, ktoré ich chránili pred mačkou aj manželkou. Tá ich nemala rada, pretože ich bolo treba kŕmiť kvalitným zrnom a viditeľný úžitok z nich vraj nebol. Strýkove diplomy z holubárskych súťaží museli visieť vo verande nášho domu. Na jeho nádherné holuby som sa nemohol vynadívať. Obdivoval som ich krásne sfarbené perie, ako aj zázračnú schopnosť vrátiť sa z nesmiernych diaľok späť domov. Strýko Ondrej si ako naozajstný odborník viedol o každom zo svojich viac než šesťdesiatich holubov podrobnú evidenciu a poznal ich rodokmeň.

Celý život pracoval ako skladník – najprv v Zbrojovke v Dubnici nad Váhom, potom v Slovenke a v OPP Turzovka. Tesne pred koncom II. svetovej vojny, keď rabovali fabriku a veľa chlapov si z nej odnášalo domov všetliaký cenný materiál, doniesol strýko malé drevené šachy. Bol výborným šachistom a šachy naučil hrať aj mňa. Tie staré figúrky so šachovnicou mi neskôr daroval na pamiatku, dodnes mi z nich zostala čierna dáma.

Ako telesne zdatný a schopný mládenec slúžil vojenskú službu u letcov v Košiciach, kde hral za armádny klub aj futbal – pravé krídlo, rovnako ako jeho brat Ján. Okrem iného rád a veľmi dobre hrával kolky. Mal v rukách mimoriadnu silu, v pretláčaní nemal premožiteľa.

Strýko bol síce hudobník-samouk, ale zato muzikant telom i dušou. Hral vynikajúco na harmonike, mal široký a pestrý repertoár. Jeho srdcovou záležitosťou boli valčíky Johanna Straussa a tangá Gejzu Dusíka, ktoré vedel všetky hrať spamäti. Strýko Ondrej bol vlastne prvý z našej veľkej muzikantskej rodiny, kto ovládal hudobnú teóriu, poznal noty a výborne z nich hral. Po svojom otcovi zdedil úhľadné písmo, čo sa prejavilo aj v jeho notopise. Keď prepisoval skladby do svojich partitúr, mohli sa dať rovno tlačiť.

Až do svojej staroby hral v našej rodinnej kapele FUJÁKOVCI. Najskôr s mojím otcom, neskôr s bratom Jozefom a napokon aj so mnou. Keď som bol ešte malý, hrával istý čas s vynikajúcim pianovým harmonikárom a spevákom Jankom Perďochom zo Staškova, manželom mojej sestry Hanky.

Ak sme niektorú sobotu nehrali, vždy si ho ako výborného harmonikára vyžiadali iné kapely z okolia. Takmer nepretržite muzicíroval na zábavách i svadbách, ktoré v tom čase trvali aj tri dni (zvarcky, svadobný deň, popravky), a pritom si ešte doma našiel

Ukážka notopisu strýka Ondreja

Harmonika strýka Ondreja v rukách jeho syna

čas na cvičenie. Na klaviatúre síce hrával len štyrmi prstami, ale vedel perfektne využiť širokú škálu akordov, basových prechodov a doprovodov. Najprv mal 4-radovú a 80-basovú českú gombíkovú harmoniku Kebrdle, ozdobenú farebnými ornamentmi. Po čase si kúpil krásnu čiernu chromatiku Barcalora nemeckej výroby. Bola stupienková, 5-radová, 120-basová, 16-registrová (aj s nápodobou zvuku organu). Na nej som hrával i ja, keď sme spolu

muzicírovali ako harmonikové duo alebo v rámci kapely. Keď som kúpil kontrabas, striedali sme sa aj pri ňom.

Keď strýko Ondrej prestal aktívne hrať, pokračoval v remesle bratov svojho otca – opravoval doma harmoniky všetkých druhov. Aj v tom čase k nám často chodieval na kus reči či pohrať si na harmonike. Vždy som ho rád počúval. Raz mi daroval aj originál dvoch starých zväzkov svojich milovaných valčkov *Meine Strauss-Walzer*, ktoré opatrujem doteraz.

Strýko zomrel 5. mája roku 1993 v čadčianskej nemocnici ako 82-ročný. S ním odišla jedna generácia ľudových muzikantov nášho rodu.

Jeden z jeho potomkov, syn *František*, hrával istý čas na jeho harmonike aj z nôt. Žije a pracuje v Turzovke, v miestnych telekomunikáciách.

František Fuják

otcov brat

Pracoval celý život ako súdny úradník v Pozemkovej knihe Notárskeho úradu vo Zvolene, býval však vo Zvolenskej Slatine, kam sa priženil. Bol vyššej silnej postavy a ako úradná osoba mal veľmi slušné vystupovanie. Jeho žena *Amálka*, rodená Hanuliaková, bola pekná, plnoštíhla žena dobráckej povahy, priam z nej vyžarovala slušnosť a tolerancia. Rozpráva pôvodným stredoslovenským nárečím čiže ľubozvučnou slovenčinou.

Strýko Fero, ako sme ho volali, bol v hudbe samouk. Noty síce nepoznal, ale na chromatickej harmonike hral výborne. Veľmi dobre zvládal techniku hry a poznal množstvo piesní najmä z okolia Detvy. Vždy, keď k nám každé leto prišiel na návštevu, hral a veľmi pekne spieval. Doniesol aj kvalitnú slivovicu, s ktorou si všetci traja bratia – otec Ján, strýko Ondrej a on – pripili na zdravie a dlhý život. (To sa im aj splnilo, všetci traja sa dožili pekného veku, vyše osemdesiat rokov.) Mal dve deti – Dušana a Helenu.

Bratanec *Dušan Fuják* bol tiež harmonikár-samouk, no sám sa naučil hrať aj z nôt a mal svoju stálu kapelu, s ktorou hrával na svadbách a zábavách. Jeho „rajón“ bol Zvolen a okolie,

najmä Zvolenská Slatina. Táto dedina je, mimochodom, známa ako rodisko viacerých vynikajúcich muzikantov, napríklad Rinalda Oláha, a okrem toho v nej bola založená prvá výrobná ovčích syrov v strednej Európe. Dušan po skončení aktívnej hudobnej činnosti rovnako ako jeho predkovia Tomáš a Jozef pokračuje v rodinnom remesle – v opravovaní harmoník. Neoženil sa, pracuje ako technik v Podpolianskych strojárňach v Detve, kam denne dochádza autobusom.

Dcéra jeho *sestry Heleny*, učiteľky na základnej škole, Františkova *vnučka Elena* tiež zdedila hudobný talent. Rozvíjala ho a zdokonaľovala štúdiom klavíra a spevu na konzervatóriu v Žiline. V súčasnosti pôsobí v divadle v Banskej Bystrici. Stala sa tak (zatiaľ) jedinou z hudobníčok nášho rodu, ktorá sa venuje hudbe profesionálne.

Jozef Fuják

brat

Narodil sa v Podvysokej 22. marca roku 1932. Otec ho dal vyučiť, ako inak, za krajčírca na učňovskú školu do Turzovky. Mnohému sa však priučil pri ňom. Na vojenčine v Brne a Českých Budějoviciach získal vodičský preukaz III. skupiny. Jazdil na vtedajšom najrýchlejšom vozidle značky Tatraplán, bol osobným vodičom armádného generála Bohumila Lomského, budúceho ministra národnej obrany ČSSR. Po návrate z vojny sa stal šoférom už natrvalo. Spočiatku riadil nákladné autá a po krátkom čase sa stal vodičom sanitky na Okresnej hygienickej stanici OÚNZ v Čadci.

V mladosti absolvoval súkromnú školu na saxofón a klarinet u Jozefa Chromického v Makove. Cvičil každý deň a neustále sa zdokonaľoval (vždy som zaspával pri zvuku jeho saxofónu). Otec ho nasmeroval správne, presne takého hráča naša kapela potrebovala. Spomínané notové rozpisy piesní Karla Bílka z Brna boli ako stvorené pre naše obsadenie, ktorého bol Jozef vždy oporou. Bol a je výborným hráčom na Es-alt a B-tenor saxofóny a klarinet, takže vždy spoľahlivo „ťahal“ prvý hlas. Z listu hrá na prvý raz bez chýb a navyše má výbornú pamäť – všetky party vrátane všetkých me-

dziejier a dohier vie hrať spamäti. Zahrá i na barytón-sax a hoci svojho času cvičil aj na trúbke, ostal verný saxofónom.

Ako mladý hrával v Dychovej hudbe v Turzovke na klarinete, keď robil v Čadci, bol členom slovenárskej dychovky. Dnes hrá Jozef opäť, a to buď v turzovskej dychovke alebo tzv. svadobné chodníky. V širokom okolí je

Dychová hudba v Turzovke v 50. rokoch
Brat Jozef sedí piaty zľava

známy ako výborný hudobník. Mohol byť aj profesionálnym hráčom, mal na to všetky predpoklady.

Jozef sa oženil s *Máriou*, rodenou Machovčákovou. Majú dve deti. Starší *syn Ivan* skúšal hrať na trúbke, ale dlho nevydržal – je „nehudobníckou“ výnimkou potvrdzujúcou nepísané pravidlo: Čo Fuják, to muzikant...

Mladší *syn Jozef* pracuje taktiež ako šofér v rozličných organizáciách (SNS a Mestský úrad v Čadci). Istý čas hrával celkom dobre na elektrickej basovej gitare a s kapelou z Krásna nad Kysucou vystupoval na zábavách a svadbách.

Anna Fujáková-Perđochová

sestra

Najstaršia z nás súrodencov uzrela svetlo sveta 2. októbra 1930 v Podvysokej. Vydala sa do Staškova, kde celý život pracovala ako učiteľka. Jej *manžel Ján Perđoch*, dlhoročný riaditeľ miestnej základnej školy, bol výborným muzikantom. Hrával na pianovej harmonike a ako učiteľ ovládal aj hru na husliach. Ako som už spomínal, nejaký čas muzicíroval aj v našej rodinnej kapele.

Ich *syn Vladimír Perđoch* vyštudoval na Univerzite Komenského v Bratislave jadrovú fyziku a získal akademický titul RNDr. Krátko pracoval v Atómovej elektrárni Jaslovské Bohunice a prednášal na Vysokej škole dopravnej v Žiline. V čase, keď bol zamestnaný v podniku Tesla Vrábľa, zabezpečoval montáž elektroinštalácie v Divadle Andreja Bagara v Nitre. Dnes Vladimír pracuje ako živnostník vo vlastnej firme Ultragen, ktorá vyrába rôznu ultrazvukovú techniku.

O hudbu sa vždy zaujímal, sám sa naučil hrať na akustickej gitare. Hrali sme spolu na popravkách svadby mojej netere Katky Tomanovej-Šulganovej v Čadci-Rieke.

Vladimír je ženatý, manželka Mária z Nitry je zubná lekárka. Spolu so svojimi piatimi deťmi bývajú v peknom, svojpomocne postavenom dome na Zobore.

Dcéra Tatiana učí na strednej zdravotníckej škole vo Vsetíne, kde žije aj so svo-

Ján (autor), sestry Anna,
Mária (nevesta) a brat Jozef roku 1957

jou rodinou. Vladimír a Tatiana v mladosti doma hrali na klavír (z nôt). Sestra Anna počas štúdia na pedagogickej škole zas hrala na husliach (vtedy boli povinným predmetom).

Mária Fujáková-Tomanová *sestra*

Narodila sa 22. februára 1937 takisto v Podvysokej. Výborne sa učila, chcela sa stať učiteľkou. V tom čase spievala v spevokole rozšírenom o orchester V. Černotu. Po absolvovaní školy bola celý rok doma, pretože ju pre otcovu minulosť nikde nechceli prijať do školy. Napokon predsa len vyštudovala Spojársku školu v Belušských Slatinách a nastúpila na Poštový úrad v Čadci, kde pracovala na rôznych postoch až do dôchodku.

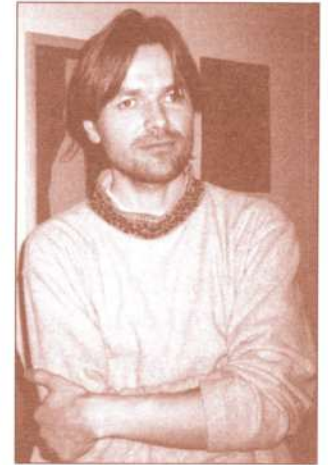
Spevokol a orchester meštianskej školy v Turzovke roku 1952. Sestra Mária stojí v prvom rade piata zľava

Vo voľnom čase spievala ako sólistka vo folklórnej skupine žien Okresnej správy spojov v Čadci, ktorá roku 1966 vyhrala súťaž v B. Bystrici na krajskej a v Bratislave na celoštátnej úrovni.

Mária sa vydala do Čadce za *Milana Tomanu*, turistu telom aj dušou. Majú dcéry *Katarínu* a *Sylviu*, obe absolventky vysokých škôl. Katarína sa odjakživa venovala recitácii a divadlu ako herečka, aj počas štúdia teórie kultúry na UK v Bratislave (naspievala aj niektoré piesne syna Júliusa v rozprávke Pinocchio). Sylvia je inžinierkou ekonómie.

Július Fuják *syn*

Narodil sa 10. októbra 1966 v Žiline. Ako žiak chodil do LŠU v Čadci na klavír. Priamo z vagóna som mu kúpil pianíno Nocturno, na ktoré bol v hudobnom obchode v Žiline poradovník (syn ho vlastní doteraz), a neskôršie aj varhany Vermona. Jeho učiteľ Arpád Hollmann nám odporúčal, aby pokračoval na konzervatóriu v Žiline, on však nechcel. Záľubu v hraní našiel až neskôr, keď ho po skončení ZŠ učila dnes už nežijúca Milada Melnikovová, pôvodom asi Ruska, výborná multiinstrumentalistka.

S prvou skupinou, v ktorej hrával s bratom Eduardom, začiatkom 80. rokov verejne vystupovali na Malej scéne v Čadci. Ich repertoár tvorili piesne beatových skupín zo 60. rokov. Neskôr hrali vlastné skladby v kapele BASTA FIDLI, ktorá vyhrala roku 1988 miestny festival Rocková Raková, koncertovali na rôznych festivaloch aj mimo Kysúc.

Po ukončení čadčianskeho gymnázia Július vyštudoval na FF UK v Bratislave odbor estetika – hudobná veda. Potom štyri roky učil na hudobnej škole a na ZŠ sv. Andreja-Svorada a Benedikta na Skalitom aj na LŠU v Čadci. V sezóne 1995/1996 sa stal vedúcim Kysuckého hudobného kabinetu, v rámci ktorého spoluzakladal Kysucký komorný orchester MUSICA KYSUCA. Bol jeho umeleckým vedúcim a manažérom. Orchester existuje do dnešných dní.

Ešte roku 1988 Július ako hráč na basovú gitaru založil skupinu TEÓRIA ODRAZU, ktorá v Brne roku 1990 nahrala prvú LP platňu pôvodnej hudby na Kysuciach (vydala ju pražská firma Globus Internatio-

Kysucký komorný orchester

nal, 1991). Jej krst sa uskutočnil 29. februára 1992 v Čadci. Ako „krstný hosť“ vystúpila legendárna moravská skupina DUNAJ. Po rozpade T. O. bol členom skupiny poTOpa a tria OTRAS, v ktorom hral na bicie a klávesy. Koncertoval s ním na rôznych akciách na Slovensku i v Čechách a účinkoval na CD OTRAS-u *Kysucký postindustriál*. Jeho

krst bol 3. septembra 1998 v Čadci, ako hosť vystúpila brnianska skupina ZLODĚJI UŠÍ. S jej hudobníkmi spolupracuje dodnes v zoskupení tEóRia OtráSu.

Július vytvoril hudbu k divadelnej rozprávke *Pinocchio* (1995, pre Divadelnú scénu Čadca a Bábkové divadlo Žilina), ku hre Woodyho Allena *Zahraj to ešte raz, Sam* (1998, pre VŠMU Bratislava), k vernisážam výstav Denisy Sobotovičovej

(1998, Poprad), turzovskej výtvarníčky Veroniky Madajovej in memoriam (2001, Nitra) a Rudolfa Dičku (2001, Nitra), ako aj k rôznym intermediálnym podujatiam,

LP Teória odrazu

napríklad *St(r)ihomam* (1998, na festivale TransArt Communication Nové Zámky) a *Animácia Ticha (v hudbe) bábok* (2000, Nitra; 2001, Brno). Spolu s dlhoročným spoluhráčom P. Varsavikom a literátom P. Macsovszkym je autorom audio/text/konceptuálneho CD *Trojkoľo: beh fikivity* (2000), ktoré prezentovali na Kysuciach, v Bratislave, v Nitre a na Morave.

Hosťuje v rôznych projektoch ako hráč na klávesové nástroje, gitary a bicie. Spolupracoval s umelcami zo scény experimentálneho umenia Sklenená louka v Brne, s holandskou skupinou Palinckx (2000) a s Mariánom Vargom (2001). V poslednom čase experimentuje doma aj v štúdiu so starým chodníkovým cimbalom svojho deda v simultánnej hre s klavírom.

Od roku 1996 pracuje ako pedagóg hudobnej estetiky v Ústave literárnej a umeleckej komunikácie

Július pri hre na klavíri a cimbale svojho deda

(ÚLUK) Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, kde prednáša dejiny hudobných štýlov a vedie seminár o súčasnej hudbe. Píše o nej rôzne články, vystupuje na medzinárodných sympóziách a konferenciách u nás i v zahraničí (Fínsko, Maďarsko, Rakúsko). V decembri roku 2000 mu v ÚLUKu v Nitre vyšla knižka *Tvorivosť v načúvaní hudobnému tvaru (interpretačné sondy do (ne)konvenčnej hudby)*. Jej súčasťou je CD kompilácia nahrávok súčasných svetových hudobníkov, o ktorých Július píše. Zároveň je dramaturgom cyklu koncertov Hermovo ucho v Nitre v miestnom Starom divadle, v rámci ktorého účinkujú špičkoví hráči experimentálnej hudby zo zahraničia. V Nitre založil aj občianske združenie Animartis – Asociácia intermediálneho umenia na periférii 2tisíc, v ktorej sa spolu s niekoľkými kolegami a študentmi ÚLUK venujú organizovaniu koncertov a rôznych iných umeleckých podujatí.

Roku 1999 sa oženil s *Miroslavou Režnou* z Vrútok, kolegyňou z univerzity. Stalo sa tak 10. júla – presne v ten istý deň, ako sa ženili aj jeho starý otec pred 70 rokmi (1929), jeho otec pred 34 rokmi (1965) a jeho brat pred 6 rokmi (1993)... O rok neskôr sa im narodil *syn Dominik*. Žijú v Nitre na Párovciach.

Aj keď to priamo nesúvisí s rodom Fujákovcov, pre zaujímavosť spomeniem Mirkinho otca *Mariána Režného*, ktorého životný príbeh je v niečom zhodný s mojím. V detstve, podobne ako ja, chodil do hudobnej školy na husle, tiež vyštudoval VŠP v Nitre a ako poľnohospodársky inžinier dlho pracoval v agrosektore. Je dobrým gitaristom a zároveň sa narodil v ten istý deň ako ja, t. j. 29. marca, lenže o desať rokov neskôr.

Eduard Fuják

syn

Eduard sa narodil v Čadci 16. mája 1968. Vyštudoval Strednú technickú poľnohospodársku školu v Žiline. Po jej skončení pracoval v JRD v Zákopčí a na PNZZ v Čadci. Neskôr študoval na FF UK v Bratislave odbor sociológia – filozofia. Po prevrate roku 1989 zanechal štúdiá a pracoval štyri roky opäť v PD Zákopčie. Prešiel rôznymi zamestnaniami, vďaka čomu ovláda niekoľko remesiel. Na jar 2001 sa stal riaditeľom Agrárnej spoločnosti, s. r. o. so sídlom v Čadci, ktorá obhospodaruje majetok v obci Zákopčie.

Venuje sa kondičnej kulturistike a hoci vytrvalostný beh špeciálne netrénuje, už dvakrát zabehol Kysucký maratón (2000, 2001).

V detstve začal chodiť do LŠU na klavír, avšak za krátko prestal. Sám sa naučil hrať na akustickej aj elektrickej gitare a o pár rokov začali hrať spolu s bratom v jednej skupine: najprv to kapela Schoolboy, potom Sceptic Corps. Na koncertoch v Čadci s úspechom hrávali rozmanité piesne od Beatles a iných rockových skupín. Spoluzakladal skupinu BASTA FIDLI, ktorá hrala

aj jeho skladby na rôznych festivaloch po Slovensku. V tom čase si získal povest' brilantného gitaristu, neskôr vystupoval aj sólovo.

Eduard v skupine BASTA FIDLI roku 1988

Po istom čase sa Eduard preorientoval na vlastné folkové piesne. Zhudobňuje rôzne básne a vlastné texty. Jeho vystúpenia sú zaznamenané jednak na CD nahrávke z koncertu v nitrianskom Starom divadle, kde vystúpil v-tamojšom cykle pesničkárov *Rukami-Nohami*, a jednak vo videofilme *Energia v čase* Evy Belkovej (2000). Film zachytáva Eduardov portrét, jeho hru, spev, ale aj názory na hudbu a dnešný svet (v dokumente vystupuje aj syn Július). Okrem gitary vie Eduard hrať aj na našej prastarej harmoničke Höhnerke, trochu na klavíri a na basovej gitare. Svojho času na nej hrával na svadbách.

Oženil sa s *Martinou Šimaškovou* z Čadce a má syna *Martina*, ktorý rád počúva hudbu a keď chce, veľmi pekne spieva.

Ján Fuják

autor

Narodil som sa rovnako ako moji predkovia v Podvysokej, v osade U Hroši, 29. marca 1940. Ešte som nechodil do školy, keď mi otec kúpil gombíkovú chromatiku – malú, 3-radovú, 48-basovú harmoniku Höhner. Sám som sa začal doma učiť hrať ľahké ľudové pesničky a postupne som spoznával aj noty. Cez prázdniny v rokoch 1952 – 1955 k nám chodieval pán Josef Kroupa z Prahy. Tento hudobný skladateľ a vynikajúci harmonikár trávil každé leto v Turzovke u svojho príbuzného, drogeristu a huslistu Antona Dočkala, s ktorým otec občas hrával na bubny. Kroupa učil jeho deti hre na rôzne nástroje. A. Dočkal zoznámil otca s Josefom Kroupom a ten ma začal učiť zo svojej *Školy hry na*

knoflíkovou harmoniku (neskôr ju roku 1955 vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění v Prahe v náklade 7 200 ks). Zasväcoval ma nielen do správnej techniky, prstokladu s piatimi prstami, hry z nôt, ale aj do používania plných päťtónových akordov. Pán Kroupa bol síce príjemný a tolerantný človek, no pre mňa to bola hotová drezúra. Moji kamaráti si užívali prázdniny, kúpali sa v neďalekej Kysuci a ja som musel cvičiť. Musím však priznať, že jeho školu som zužitkoval v plnej miere. Ta-

kým spôsobom na chromatike nehral široko-ďaleko nikto. Pán Kroupa presviedčal rodičov, aby ma dali študovať na Žižkovu vojenskú hudobnú školu do Prahy, ale tí o tom nechceli ani počuť. Za vyučovanie pán Kroupa nechcel nič, iba domáce maslo z kravského mlieka. Svoju *Školu hry na knoflíkovou harmoniku* mi daroval aj s venovaním. Pre školský Hudobno-spevácky súbor v Turzovke zložil pieseň *Deti Turzovky* a jeho peknú úpravu valčíka *Jiřiny* sme neskoršie veľmi často hrávali na svadbách a zábavách. Ako chlapca ma otec často žiadal, aby som zahral na harmonike jeho zákazníkom a bol na mňa obzvlášť hrdý.

Od detstva až do maturity, teda jedenásť rokov, som pásol kravy. Čas strávený pri pasení som využíval na čítanie, kreslenie, učenie, alebo som si urobil slnečné hodiny a v jeseni tzv. kadžok – na starý hrniec s dierkovaným dnom som upevnil drôt, dovnútra som dal žeravé uhlíky a roztáčal som ho, aby som sa trochu zohrial. Pri pasení sme vyspevovali jeden pastier na druhého:

*Hojá, hojá,
želeny jalovec,
jako še či pašé,
Vinco došikanéc,
hojá, hojá.*

Keď sme schádzali s kravami do osady a dvojhlasne spievali pesničku *Čierna vlnka na bielom baránku*, náš spev sa z hory ozýval až do doliny. Gazdiné tak vedeli, že sa vraciame z pašy a že treba vyčistiť a vystlať chliev.

Raz som si však so sebou na pašu vzal aj noty a harmoniku. S notami pod pazuchou a s Höhnerkou na chrbte som sa vybral na pasienok Bukovina. Cesta viedla do kopca po poľnom príhone a cez horu k pasienku ako

z rozprávky. Cez rok tam rástli černice, maliny, šípky, trnky, glgovky, čučoriedky, jahody i hríby, stáli tam poľné višne, jablone, hrušky, sosny a smrek. V tieni stromov bola studnička s čistučkou, aj v lete chladivou vodou – z nej som sa vždy napil. Ako som prišiel na pasienok, na ktorom som neraz zazrel zajaca, srnku, jarabicu či veveričky, rozložil som noty pod smrek a začal hrať. Kravu som mal voľne pustenú. Tak sa, chudera, mojej hry zľakla, že zdvihla chvost a „davaj“ dole medzami. Rýchlo som zbalil noty, zobral harmoniku a utekal za kravou domov. Keď som dobehol, už ma čakala na dvore a mama vedľa nej. Vyhrešila ma a skoro som dostal bitku. Odvtedy som viac-krát pri krave nemuzicíroval.

Keď som bol väčší a vedel som hrať veľa ľudových a iných piesní, hrával som počas teplých večerov na lavičke na priedomí. Zišla sa pri mne celá mladá chasa a spievala so mnou. V máji okolo nás kvitli orgovány, v lete voňal lipový kvet a prenikavý hlas mojej malej Höhnerky

Rodný dom

sa rozliehal po osade, až kým sa nezotmelo. Z dolného konca bolo niekedy počuť Bajákovu heligónku a odvedľa zvuk harmoniky Ferka Hroša, takže išlo o akýsi „koncert“ pre celú osadu.

Hneď po začatí školského roka 1952/1953, keď som chodil do 6. ročníka meštianskej školy v Turzovke, ma učiteľ hudobnej výchovy Vojtech Černota vybral do svojej súkromnej hudobnej školy a začal ma učiť hrať na husliach. Černota viedol a dirigoval spomínaný Hudobno-spevácky súbor pri JSS v Turzovke, do ktorého ma za krátky čas zaradil na post prvých huslí (hral som na ňom šesť rokov). Zvládol som všetkých 14 zošitov Jana Maláta a dosiahol som slušnú úroveň v technike, čistote intonácie a hre z listu.

V dobe, keď som chodil v Turzovke do meštianky a potom na gymnázium (JSS), som si veru vytrpel svoje. Školu na husliach som mal dvakrát do týždňa, takisto aj skúšky so súborom. Tie trvali až do večera. Zo školy som prichádzal peši okolo siedmej hladný a smädný, lebo som nemal ani koruny, aby som si mohol cez deň niečo kúpiť v školskej jedálni... Najhoršie bolo v decembri. Cesta z Podvysokej do Turzovky viedla popri rieke Kysuca, mrazy boli aj mínus 30 °C. Raz som šiel len v baretke a omrzli mi uši. Mal som bolesti, akoby mi ich niekto ihlami poprepichoval. Navyše v najbližšom (turzovskom) kostole boli adventné roráty už o šiestej ráno. Kňaz, ktorý nás učil náboženstvo až do 7. ročníka, skúšal každého, o čom bola napríklad nedeľňajšia kázeň (naša rodina bola nábožensky založená – na omše a iné pobožnosti sme chodili pravidelne). Z domu som šiel o pol šiestej, nesúc so sebou husle, tašku do školy a konvičku na mlieko. Učiteľovi hudby sa za výuku neplatilo veľa, a tak som mu

v deň skúšok priniesol po omši do bytu čerstvé mlieko a až potom som išiel do školy. Černotovci boli bezdetní, pani Helena dávala žiakom súkromné hodiny klavíra a akordeónu čiže pianovej, klávesovej harmoniky (hrávala na nej v orchestri). Keď som priniesol mlieko, ponúkla ma občas koláčmi.

Hudobno-spevácky súbor, ktorý viedol V. Černota, mal 100 členov. Tvorili ho žiaci od 6. triedy až po maturantov. 27-členný orchester pozostával z týchto nástrojov:

*Hudobno-spevácky súbor pri JSS v Turzovke roku 1954
(sedím v prvom rade tretí zľava)*

6 prvých a 6 druhých huslí, akordeóny, kontrabasy, violončelá, trúbky, klarinety a flauty. Dievčatá tvorili spevácky zbor, v orchestri hrali len na akordeónoch a flautách. Nosili biele blúzky a čierne sukničky, chlapci mali biele košele s vyšitou lýrou (modrou alebo čiernou niťou) na pravom rukáve a tmavé nohavice. V súbore vládla prísna disciplína, V. Černota nám ako dirigent nič neodpustil. Ak napríklad huslisti hrali falošne, alebo urobili chybu, do-

stali paličkou po prstoch. Ako hráč prvých huslí som sedel v prvom rade najbližšie k dirigentovi. Vystupovali sme často na rôznych podujatiach a oslavách v Turzovke, Žiline, hrali sme aj na Morave pre tam žijúcich Slovákov. Každý rok sme sa zúčastňovali na celoslovenských súťažiach, koncertovali sme v Košiciach i Bratislave (v sále PKO). V čase, keď som v súbore pôsobil, sme sa vždy umiestnili na 1. mieste. Naše vystúpenia na týchto súťažiach nahrával a vysielal rozhlas. Mohol som si ich neskôr vypočuť v rádiu aj doma.

So súborom sme niekedy zadarmo chodili autobusom na operety do ostravského Mironovho divadla a cez prázdniny roku 1955 sme dokonca boli za odmenu tri týždne na rekreácii v Ždani-Čani pri Košiciach. Bolo tam vynikajúco, počasie ako na objednávku. Okolo cesty, po ktorej sme sa prechádzali, rástli ovocné stromy, takže ovocie sme sa každý deň najedli do sýtosti. Dačo sme si natrhali aj pod košeľe a keď nás stretol poľný strážnik, len sa usmial a opýtal sa nás, kde sme tak opuchli.

Počas účinkovania v súbore sme si z vlastnej iniciatívy vytvorili malé jazzové kombo tanečných piesní. Pozostávalo z kontrabasu, huslí, trúbky, klarinetu a harmoniky, mojej malej Höhnerky. Hrávali sme valčky, polky, tangá, fox a slow-fox. Partitúry som nosil z domu, z repertoáru našej rodinnej kapely. Vystupovali sme často na koncertoch súboru ako spestrenie a oživenie programu. Na stužkovej zábave v novembri 1956 sme hrali do tanca ostatným našim spolužiakom-maturantom.

Hudobno-spevácky orchester pri JSS preslávil Turzovku po celom Slovensku. Černotovci v ňom pôsobili od roku 1946 do roku 1962. Potom boli ako veriaci a do kostola chodiaci ľudia nútení z Turzovky odísť. Usadili sa

v Žiline, kde učili na miestnej ľudovej škole umenia. Dnes žijú na sídlisku Hliny. Pán učiteľ Vojtech Černota, výborný hudobník, pedagóg, psychológ a organizátor, sa 1. januára 2000 dožil 90 rokov.

Keď som ako gymnazista v orchestri končil, hral som na husliach tak dobre, že som mohol pokračovať na konzervatóriu v Žiline. Okrem huslí som hral na harmonike (chromatike), čiastočne na pianovke, kontrabase a bicích.

Popri hre na husliach som sa doma naďalej venoval hre na harmonike. Keď som mal asi 14 rokov, zobral ma otec na krátku dobu hrať na tanečnú zábavu do sály U Nekoranca u nás v osade. Hral som prvýkrát verejne v kapele FUJÁKOVCOV spolu s otcom, starším bratom Jozefom a strýkom Ondrejom. Na cimbale hral Štefan Adamčík z Veľkého Rovného a na druhý saxofón Pavol Janešík z Korne. Súhra bola dobrá a moju Höhnerku bolo počuť dobre, lebo hoci je malá, má silný, prenikavý zvuk. Služi mi dodnes, jej vek odhadujem na viac ako 60 rokov.

Na „ostro“ som začal hrať ako 17-ročný, keď mi otec kúpil v Prahe veľkú čiernu chromatiku – 5-radovú, stupienkovú, 120-basovú značky Zima, typ Kebrdle (z tej istej firmy mal harmoniku aj strýko Ondrej). Chromatika bola riadne ťažká, pri dlhých „chodníkoch“ som ju stále nosil na pleciach, čo ma riadne vyčerpávalo. Naša kapela, ako som už spomínal, mala názov FUJÁKOVCI. Hrával v nej môj otec (bubny, cimbal), strýko Ondrej (harmonika, kontrabas), brat Jozef (saxofóny, klarinet) a ja (harmonika, kontrabas). Do kapely sme priberali trúbkara alebo druhého saxofonistu, a tak sme boli schopní odohrať akúkoľvek zábavu či svadbu. Dosť dlho s nami hrávali hudobníci

Časť kapely FUJÁKOVCI

z Korne – Pavol Zigmund na husliach, Ondrej Malík na druhý saxofón B-tenor a Ján Veselka na trúbku. Po čase som sa staral o notový repertoár a rozpisoval hráčom jednotlivé party. Piesne som zoradil do registra. Okrem ľudových piesní, ktoré sme, samozrejme, hrávali spamäti, ich všetkých bolo 185 sád. V Podvysokej sme hrávali najprv v drevenej sále U Nekoranca a potom, po postavení kultúrneho domu, v jeho sále na dolnom konci dediny. V jednom roku sme

s otcom a bratom hrali cez fašiangu dvakrát v týždni na večierkoch vo Vysokej nad Kysucou. Vedúci mal takú návštevnosť, že zarobil nielen pre nás, ale i pre seba.

V tom čase bývali tzv. okresné prehrávky amatérskych hudobných skupín, na ktorých komisia podľa úrovne troch predvedených piesní prideľovala kapelám povolenie hrať. Priznávala hodnotenie od 0 do 100%. Podľa toho sa potom stanovovala výška hodinových taríf, teda honorárov za verejné hudobné účinkovanie, ktorú sme mohli požadovať. Museli sme vypisovať bloky (podpisoval ich usporiadateľ) s údajmi ako názov kapely, počet hráčov, miesto, dátum, počet odohraných hodín, honorár, úhrada nákladov cestovného a diét, amortizácia aparatury a podobné byrokratické nezmysly. Keďže som bol vedúci kapely, podmienky každého účinkovania som

dojednával ja a po ňom som zinkasované peniaze prerozdelať členom kapely.

Po istom čase hrania som si našetril na harmoniku talianskej výroby značky Firotti, Aida I. Bola 5-radová, polostupienková, 120-basová a až 16-registrová. Niektoré registre cez mikrofón zneli ako varhany. Aj túto harmoniku mám doposiaľ a hoci je už trochu opotrebovaná, ešte stále znie dobre.

Roku 1963 vzniklo v Čadci, kde som vtedy pracoval, nové hudobné zoskupenie MELÓDIA. Jeho stále obsadenie tvorili: Ján Fuják z Podvysokej (autor) – harmonika, vedúci; Jozef Fuják z Podvysokej – saxofón Es-alt, B-tenor, klarinet; Pavol Repčík z Čadce – bubny; František Juriš zo Svrčinovca – trúbka; Emil Láriš z Čadce – saxofón Es-alt. Často sme do kapely priberali ďalšieho saxofonistu, Jozefa Zigmunda z Čadce, ktorý vedel hrať aj na klarinet a barytón-saxofón. Používali sme tak rôzne nástrojové kombinácie (okrem harmoniky, trúbky a bubnov to boli 2 saxofóny Es-alt alebo Es-alt + B-tenor, 2 klarinety, saxofón Es-alt + klarinet alebo 2 saxofóny Es-alt + barytón sa-

MELÓDIA

xofón). Svojho času hrávali s nami na zábavách hráči na elektrickú gitaru, havajskú gitaru a kontrabas. Dva roky s nami spievala speváčka...

So svojou budúcou ženou *Irenkou Gašpierikovou* som sa zoznámil vďaka hudbe. Keď brat Jozef pracoval ako vodič sanitky na OÚNZ v Čadci, spoznal tam Irenku, zamestnanú ako sestričku-asistentku. V sanitke si často spievala rôzne populárne piesne, ktoré vtedy „leteli“. Jozef si všimol jej pekný hlas a pozval ju na skúšku. Pretože nielen pekne spievala, ale bola aj veľmi atraktívna, nečudo, že nám stúpila návštevnosť. My hudobníci sme vystupovali v rovnošate – v zelených košeliach s čiernym lemovaním a v tmavých nohaviciach. Na šivočiernych notových pulloch sa nám skvel nápis Melódia. Okrem hrania vonku (zvyčajne na svadbách pred príchodom do sály) sme totiž hrávali zásadne z nôt. Nácvičky sme mávali pravidelne, a to minimálne raz do týždňa v priestoroch bývalého OSP v Čadci. Nové piesne som rozpisoval do nôt pre každý nástroj často len z počúvania rádia Monte Carlo a Luxemburg, aranžoval som ich pre náš inštrumentár a charakteristický zvuk – trojhlas dychových nástrojov.

Jednotlivé party som vedel rozpisovať aj z hlavy. Raz, roku 1964, v hoteli Tatra hrala akási profesionálna husľová kapela z južného Slovenska. Pri pódiu sedeli baníci, ktorí si po výplate v Karvinej dávali zahrať rôzne piesne. Chceli si zaspievať aj pesničku *Horička, horička, hora*, no muzikanti ju nepoznali. Keď ma zbadal vrchný čašník Dominik Majchrák, ktorý ma poznal ako muzikanta, poslal za mnou primáša. Vypýtal som si notový papier, pero a za chvíľu som tú pieseň rozpísal pre prvé, druhé husle a klarinet (čosi podobné som zvládal aj na spomí-

naných prehrávkach). Primáš bol prekvapený, že som to stihol tak rýchlo. Noty si dali na stojany a pieseň zahrali perfektne na prvýkrát. Nadšení baníci spievali, nemalo to konca-kraja. Všetky fľaše vína, čo baníci poslali kapele, postavil jej primáš rovno na stôl predo mňa, vraj patria mne. No cez pauzy som kapelu pozval ku stolu a víno sme vypili spoločne. Môj kolega z práce, ktorý tam v ten deň bol so mnou, si tú historiku nenechal pre seba – rozchýril o mne, že som „hudobný komponista“.

Na Kysuciach niet takej dediny či mesta, kde by sme neboli bývali hrali. Okrem Kysúc sme muzicírovali aj na Morave a v Sliezsku (presnejšie v Ostravici, Třinci, Mostoch a Dolní Lomné). Dlhšie prestávky v hraní sme mali len cez advent a v čase pôstu pred Veľkou nocou. V takom období sme mali, rovnako ako otcova kapela, nácvičky a skúšky nových skladieb. Inak sme po celý rok hrávali na toľkých svadbách, tanečných zábavách, plesoch a večierkoch, že by to nik nespočítal. Boli to veľmi príjemné chvíle a všeličo sme zažili. Zmienim sa len o niektorých príhodách...

Svadby a tanečné zábavy

Na *sobáše a svadobné hostiny* sme chodili hrať veľmi radi, pretože ľudia sa vo svadobnom čase správali inak ako vo všedné dni. K nám muzikantom boli úctiví a pohostinní, my sme sa starali o ich veselú náladu.

Kým som za slobodna býval s rodičmi v Podvysokej, dlho sme hrávali s Ondrejom Malíkom z Turzovky (B-tenor) a s Jánom Veselkom z Korne (trúbka). Na svadbách viackrát s nami hral otec spomínaného Jozefa Zigmunda, huslista Pavol Zigmund. Vždy bol elegantne oblečený, nosil bledé obleky, klobúk a hral perfektne z nôt. V lete cvičil v záhrade – noty si postavil na stojan, pod bradu si dal bielu vreckovku a keď bolo slnečno, dal si nad hlavu slnečník.

Pekné spomienky mám na svadby v dedinách **Korňa** a **Klokočov**. Boli tam dobrí a milí ľudia, muzikantov si vážili a dávali to najavo po každej stránke. Mali takéto zvyklosti: Najskôr, ešte pred obedom, sme matke mladoženícha zahrli mariánsku nábožnú pieseň *Ó, Mária, prímluvnica naša...* alebo *Celá krásna si, Mária*. Uvítali nás dobrou pálenkou a od matky sme dostali stovku za pieseň. Potom sme peši išli hrať k mladuče (ak nebývala ďaleko) a od nej na sobáš. Po ceste sme hrali pochody a polky striedavo s ľudovými piesňami. V Klokočove bol zvyk hrať potichu jednu mariánsku pieseň aj v kostole. Odtiaľ sme šli na faru zahrať pánovi dekanovi Rudolfovi Števuľovi nejakú populárnu tanečnú pieseň, za čo nám

nalial do kalíškov kvalitný koňak (tento farár bol spoločenský človek, za mladi hral s mojím otcom aj futbal za ŠK Turzovka, no Biskupský úrad v Nitre mu to zakázal. Neskôr bol dlho farárom v Čadci, neraz sme sa pohovárali a pospomínali na staré dobré časy).

Po príchode zo sobáša sme hrali všemožné svadobné pesničky. Počas vyberania peňazí „do venca“ bolo zvykom zahrať každému svadobčanovi-darcovi pieseň, akú si zaželel. Každý zo starejších a družbov dal „do sláku“ alebo „na čelo“ nejakú bankovku. Keď nebolo huslistu, odmena putovala do korpusu saxofónu.

Rád spomínam na svadby v **Skalitom**. Zvyky tam boli úplne iné než kdekoľvek inde. Táto obec hraničí s Poľskom a odjakživa je známa okrem iného pašovaním rôzneho tovaru a koní. Bývali tam pomerne zámožní ľudia. Na svadby do Skalitého sme cestovali jednovozňovým motoráčikom z Čadce už ráno o štvrt' na štyri. Na stanici nás čakali družbovia a vítali nás fľašou „hriateho“ z poľského liehu. Hneď sme museli vybalit' svoje nástroje a hrať piesne, ktoré si družbovia spievali po ceste k mladému pánovi (kufre nám niesli oni). Už pred piatou hodinou ráno bola svadba v plnom prúde (!), svadobčania spievali. Sobáš bol doobeda počas svätej omše, Skalítania sú veľmi pobožní. Potom sa šlo do neďalekej sály, odkiaľ bolo blízko aj na železničnú stanicu (to bolo pre nás muzikantov po skončení zábavy veľkou výhodou). Okrem špeciálnej pijatiky boli na svadbe všakovaké jedlá, najmä jaternice a údené klobásky z domácej zakáľacky. Po svadbe nám svadobčania nabalili do kufrov zákusky a „šrobovku“ hriateho. Svadby skôr začínali a skôr aj končili – okolo polnoci sa už dohralo a v Čadci sme boli už o jednej hodine v noci. „Gázu“ nám mladoženích vyplatil ešte pred svad-

bou, takže nikdy nenastali žiadne problémy. Keď si svadobčania „prihli“ trochu viac, začali rozprávať goralským nárečím, ktorému sme však ako Kysučania rozumeli.

V Skalitom sa narodila a do svojich osemnástich rokov v osade Triciatok bývala matka mojej manželky *Eva Vojčiniaková-Gašpieriková*. Jej príbuzní tam žijú doposiaľ. O mnoho rokov neskôr učil štyri roky na miestnej ZŠ a LŠU môj syn Július.

Na jednej svadbe v **Riečkach** sme zažili neobvyklú príhodu. Bolo leto, teplo a sparno pred búrkou. Len čo sme v **Riečkach** vystúpili z autobusu, spustil sa prudký dážď. K mladému pánovi to bolo dosť ďaleko a navyše do prudkého kopca. Boli sme premoknutí do nitky a udychčaní po takej túre. Po zahratí prvej piesne sme si sadli ku stolu, kde na nás čakalo prekvapenie. Pred sebou sme mali taniere s rezancami bez polievky. Dlho nik nechodil, až napokon starejší oznámil, že „polefky už neni“, a tak nám namiesto nej naliali do každého taniera asi po deci borovičky... Druhý chod už bol našťastie normálny. Na podobných svadbách sme sa dosť nachodili a po ceste sme museli s malými prestávkami stále hrať. Niekedy to bola hotová športovo-hudobná turistika.

Raz sme išli peši zo **Staškova-Jelitova**, odkiaľ bol mladoženích, aj s nástrojmi cez hory cez doly skoro dve hodiny na svadbu do Klokočova. Mal som síce 17 rokov, ale vláčiť na pleciah ťažkú harmoniku bolo pre mňa veľmi únavné. Aspoň že zárobok bol dobrý – neraz som na štyroch svadbách zarobil to, čo v práci za mesiac.

Na jednej svadbe v **Turzovke**, nám pripravil otec malé prekvapenie. Bolo mi podozrivé, prečo nenecháva paličky cez prestávky na bubnoch. Keď som sa ho opýtal kde má paličky, ukázal mi spod kabáta dve varešky.

Hrali sme však aj na svadbách, na ktoré nemôžem spomínať v dobrom. Také svadby boli v obci **Zákopčie**. Niektorí ľudia sú tam strašne skúpi, ktovie, či to nie je dané nepriaznivými prírodnými podmienkami. Zvyklo sa hovoriť, že zo Zákopčia ani krava nie je dobrá. O chlapoch sa zas povrávalo, že majú dlhé krky, aby cez kopce dovi-

Na svadobných chodníkoch...

deli do Čadce, či sa neuvoľnilo nejaké miesto na úradoch. Obec má síce až 86 (!) osád, ale samé grapy a neúrodnú zem. Po príhonoch a poľných cestách sa muselo ísť len peši a my sme neustále museli hrať, svadobčania nám nedali vydýchnuť. V zime sa hralo v dome, v lete vonku alebo v stodole. Na jedlo a pijatiku Zákopčania až takí skúpi neboli, na peniaze však strašne. Ak nám náhodou starejší dal 10 korún, oľutovali sme, že sme ich vôbec vzali. Celý večer nás potom otravoval: „Muzikanti, hrajte, šak som vám dal 10 korún!“ Hrať sme museli do samého rána –

problém bol skončiť aj dostať od ženícha honorár. Ten sa buď schoval, alebo nám nechcel dojednanú sumu dať. Raz sa nám stalo, že pri odchode zo svadby v strmom príhone U Holých, v pľaci Novákovcov, hádzali opití svadobčania za nami kamene, ba spúšťali z kopca aj väčšie balvany. A to všetko len preto, že sme im o šiestej ráno už nechceli hrať.

Na svadbe v **Krásne nad Kysucou** U Lastovicov sme zažili tiež niečo „výnimočné“. Mladucha bývala na kopci za horou, dosť ďaleko od hlavnej cesty. Prístup do osady bol možný len konským povozom alebo peši. Cesta bola strmá, kamenistá. Do krasnianskeho kostola sa išlo na pekne vyzdobených vozoch. Sedeli sme medzi svadobčanmi na povoze a strašne s nami „hrgľovalo“ zo strany na stranu. Zle sa hralo, lebo nebolo ani možné dobre trafiť správnu klapku na nástrojoch a navyše podgurážený pohonič, ženíchov otec, stále poháňal kone bičom. Na tom by nebolo nič zvláštne, keby zakaždým nebol dostal tým bičom po hlave aj niekto z nás. A potom v stodole bolo svetlo také slabé, že sme nedovideli jeden na druhého. Inak všetko dopadlo dobre.

Hrali sme aj na „neskutočných“ svadbách. V osade **U Líšky pri Čadci** žil mladoženích – slušný starší mládelec, šofér nákladných áut v ČSAD Čadca. Býval na kopčeku nad železničnou stanicou. Spočiatku prebiehalo všetko v poriadku. Autobusom sme sa premiestnili do Oščadnice U Lalíka za nevestou. Keď sme vystúpili, začali sme hrať pred domom mladuchy, dávajúc na vedomie svadobčanom, že mladý pán s rodinou je tu. Hráme, hráme a kde nič tu nič – nikto sa z domu neukazoval. Mysleli sme si, že je to len taká hra „na schovávačku“ ako miestny zvyk, ale mýlili sme sa. Po dlhšom čakaní sme

prestali hrať, mladý pán podišiel k domu. Brána do dvora bola zamknutá a dom prázdny. Ani náznak, že by v ňom mala byť svadba. Už nám došlo, ktorá „bije“... Všetci sme v duchu ľutovali mladoženícha. Autobusom sme sa vrátili späť k staronovému mládencovi. Ten však „svadbu“ neukončil, rozhodol sa pokračovať aj bez mladuchy. Bolo čo jesť aj piť a my sme hrali do tanca akoby sa nechumelilo. Polosvadba bez mladuchy trvala až do polnoci a mládenec nás vyplatil podľa zjednania.

Iná zvláštna svadba bola v obci **Lutiše pri Terchovej**, kde sme zažili čosi neuveriteľné. Dom mladuchy bol veľký, drevený, s oknami ako na chlieve, v izbe bola hlinená hrboľatá dlážka a na konci stolov uviazaná kozasvadobčanka. Doma robená pálenka „lavórovica“ smrдела tak, že sa nedala ani privoňať, tobôž piť. Hrali sme dosť dlho vonku, ale nikto si nás nevšimol. Tak sme sa sami vybrali k obedu do izby. Po otvorení dverí nás omráčil taký smrad z „lavórovice“ a kozy, že sme sa vrátili späť na dvor. Radšej sme nič nepili ani nejedli. Do najbližšieho kostola v Starej Bystrici išla celá svadba 8 km peši a my, samozrejme, hrajúcky. Divné a smiešne však bolo, že pred nami šiel krokom prázdny autobus, v ktorom sedeli len ženy s nevestou. Nik z nás nevedel, čo to má znamenať. Možno, že svadobčania chceli, aby v celom šírom okolí bolo vidno, že ide svadba a kto sa vydáva. Po sobáši sme hrali v špinavej, nevyvetranej sále, stoličky staré a rozhegané, stoly neprikryté a na nich nič! Ani jedla, ani pitia na celý čas hrania. Našťastie vedľa sály bola krčma, kde sme si kúpili obložené žemle a pivo. Svadobčania postupne poodchádzali, novomanželia sa ani neukázali. Len mladý pán nám prišiel o polnoci vyplatiť honorár.

Tanečné zábavy a plesy, na ktoré najradšej spomínam, boli v **Olešnej U Rovňanov**. K obci Olešná, rodišku mojej matky Anny, mám iný vzťah, pretože som tam vychodil prvé tri roky ľudovej školy (1946 – 1949). (Ako som už spomenul, skonala tu dedkova sestra Terézia.)

V Olešnej U Rovňanov sme hrávali najčastejšie. Svojopomocne vybudovaný tamojší kultúrny dom bol v tej dobe jedným z najväčších v okrese. Prostredie bolo príjemné: vo veľkej sále s priestranným javiskom sme hrávali pravidelne na štefanských, silvestrovských, fašiangových, maškarných a iných zábavách či plesoch, vďaka čomu rástla hudobná a hráčska úroveň našej kapely. Sála bola vždy nabitá. Keď sme do nej prišli medzi piatou a šiestou poobede, boli už všetky stoličky pri stoloch obsadené. Chodili tam mládenci, dievky, manželské páry v stredných, ba aj v starších rokoch zo širokého okolia – z Turzovky, Podvysokej, Staškova, Rakovej, Čadce a, samozrejme, z Olešnej. Keďže usporiadatelia mali vždy plno, boli aj k nám štedrý.

Kapela síce mala, ako som už uviedol, registračný názov MELÓDIA, ale na plagátoch sa niekedy uvádzalo: hudba – FUJÁKOVCI. V tom čase sme už používali mikrofón, zosilňovač, reproduktory a ako prví na Kysuciach aj elektrickú a havajskú gitaru.

Príjemné spomienky mám na zábavu Štátneho majetku (ŠM) Čadca, ktorá bola v kolkárni v **Krásne nad Kysucou** 8. marca 1970 pri príležitosti MDŽ. V tom čase som pracoval na ŠM, a tak som zabezpečil svoju muziku. Riaditeľ, starý mládenec Ľudovít Šlesinger, nevedel tancovať, no ženy ho prinútili nielen k tancovaniu, ale aj k pitiu, hoci bol abstinent. „Unavený“ sa nechal radšej odvieť domov.

Karikatúra MELÓDIE

Na plese 10. výročia ŠM v **Kysuckom Novom Meste**, kde som bol vyznamenaný Pamätnou plaketou za rozvoj okresu, hrala MELÓDIA v tej najlepšej forme. Po tomto vydarenom vystúpení nás mnohí pracovníci ŠM pozývali hrať na ich rodinné svadby.

Na niektoré zábavy nemám najlepšie spomienky. Napríklad v sále Závodného klubu Slovena v **Čadci** bola akustika veľmi zlá, zvuk sa trafil. Keď bola sála plná, hudbu nebolo na druhom konci dobre počuť. V dobe, keď sa ešte nepoužívali zosilňovače, sme museli hrať silno, takže sme sa riadne „nadreli“, no usporiadatelia to nevedeli oceniť. Keď som ešte býval v Podvysokej, nemali sme z Čadce po skončení zábavy žiadne spojenie. Zábavy sa končili o druhej v noci a prvý vlak šiel až o šiestej ráno. Buď sme štyri hodiny čakali na stanici v Čadci, alebo sme šli domov 15 km peši. Tak sme síce boli doma skôr o dve hodiny, ale všetci úplne „dobití“.

Ja som to mal asi najťažšie – niešť kufor s harmonikou po takom hraní, to bola naozaj „fuška“. V Slovine s nami vždy hrával aj spomínaný saxofonista Jozef Zigmund, majster v miestnej továrni a zároveň dlhoročný dirigent slovenárskej dychovky. Vždy poznamenal, že jeho a bratove Jozefove „saxy sa zvarujú“. Znamenalo to, že spolu fantasticky ladili a súhrou sa vyrovnali aj profesionálom.

Hrali sme aj na takých zábavách, ktoré sme nedohrali, napríklad vo **Vysokej nad Kysucou-Semeteši** a v **Dlhom Poli**, okres Žilina. Boli to zväčša majálesy vo voľnej prírode a ich usporiadatelia nemali v prípade nepriaznivého počasia zabezpečené náhradné priestory. V zlom počasí sme potom peši šli niekoľko hodín po poľných chodníkoch a príhonoch domov, samozrejme, že bez honoráru.

Verejne aj na prehrávkach som na požiadanie hral aj s inými kapelami z Turzovky či zo Staškova – s Kuderavcami, Vyhniarovcami alias Veselou sedmičkou alebo so skupinou Optimic Club Štefana Chrobáka z turzovského Predmiera. Ten mi občas poskytoval noty moderných piesní a spoločne sme sa striedali za nástrojmi. Hrával som na harmonike, ale aj na bubnoch.

Bubeník Optimicu, František Zbojek z našej obce U Hroši, sa pri mne naučil hrať na otcových bubnoch v našej stodole.

Vyštudoval som interne Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre. Roku 1968 som bol promován za inžiniera. S aktívnym verejným účinkovaním som ako muzikant skončil 40-ročný, aby som sa mohol naplno venovať svojmu zamestnaniu vo funkcii riaditeľa Poľnohospodárskeho nákupného a zásobovacieho závodu v Čadci. Vystupoval som nepretržite viac než 23 rokov. Svojim najbližším však kedykoľvek rád zahrám aj teraz, a to najmä na Vianoce a pri rôznych rodinných výročiach.

Muzicírovanie pri zvykoch, obyčajoch, divadle a práci

Na **sv. Jána** (24. júna), v najdlhší deň roku, sa okolo okien a v izbách za rámy obrazov dávali konáriky z lipy, stromu Slovanov, ako symbol zdravia. Od tohto dňa vraj lietajú svätajánske mušky a nad močiarmi sa ukazujú svetlonosy. V predvečer sv. Jána sa na oslavu letného slnovratu každoročne pálili na pasienkoch aj pod horou vatry „hojany“. Stavali sme ich ako pastieri počas pasenia kráv. Bol to nádherný pohľad – horeli na všetkých okolitých kopcoch. Pri „hojanách“ som hrával na harmonike a všetci mladí spievali so mnou svätajánske piesne. Pri ohni sme boli do neskorej noci a spievali sme aj po ceste domov. Rodičia nám v tento deň neskorý príchod domov prepáčili. Na sv. Jána sa kravy ráno nepásli. Bola povera, že nad ránom lietajú strigy a berú kravám mlieko.

Ďalšie moje hranie sa každoročne spájalo s **Luciou** (13. decembra). V podvečer sme sa doobliekali „na opicu sveta“ – obrátili sme naruby staré kabáty, kožuchy, tvár sme si domazali sadzami – a zobrali si metlu alebo husie krídlo. Mojou úlohou bolo v prestrojení za Luciu zabávať iné Lucie. Keď sa zotmelo, šiesti až ôsmi sme sa vybrali po domoch vymetať všetky kúty v izbách. Čo sme našli na sporáku alebo v rúre, to sme ako súčasť obradu zjedli. Ja som v kúte vyhrával a Lucie tancovali. Nikto nás nevyhnal, aj keď sme po sebe zanechali veľký neporiadok. Končili sme v krčme U Nekoranca, kde sme hrali chla-

pom. Odmenili nás cukríkom a malinovkou. Domov sme prišli neskoro a z mastných sadzí sme sa takmer nemohli umyť.

Azda najkrajšie spomienky mám na **Štedrý večer** (24. decembra). Rozsvietené sviečky na ozdobených stromčekoch v oknách, padajúci sneh, mráz... Doma sme večerali oveľa skôr než ostatní – ako muzikanti sme mali každý rok „povinnosť“ obísť celú osadu a každému pod oknom zahrať vianočné koledy. Všetci si nás zajednali, lebo, ako hovorili, bez našej muziky by nemali tie pravé Vianoce. Otec hrával na cimbale, brat Jozef na klarinete, strýko Ondrej a ja sme sa striedali na kontrabase a harmonike. Pod oknami, alebo keď bol mráz tak v chodbe, sme zahrli najprv *Vinšujeme tomu domu a v tom dome vám každému...* Všade nás núkali tým, čo bolo na stole. Nad našou osadou U Hroši je les, cez ktorý sa naše hranie ozývalo až po Olešnú. Najviac sa rozliehal otcov cimbal. V ten večer znel obzvlášť pekne. Po domoch sme chodili do polnočnej omše. Vonku väčšinou padal sneh a z omše sme domov prišli vyštípaní mrazom. Zaspali sme síce unavení, no spokojní a šťastní.

Vo vianočnom čase sa z nás chlapcov stávali betlehemci a hricovia. Betlehemci mali na hlavách vysoké papierové čapice oblepené hviezdčkami zo zlatého papiera, na kožúškoch mali zvrchu oblečené biele košele. Dvaja hricovia nosili naruby prevrátené väčšie kožuchy, na teplákoch „fertuchy“, na nohách obtočené povriesla zo slamy, na hlavách masky z ovčej kože a na rukaviciach prišité kožky z ježa, ktorými pichali dievky a ženy. Na opásanom remeni im viseli hrkálky a spiežovce, takže zďaleka bolo počuť, že sprievod sa blíži. Zostrojili sme malý betlehem, zobral som harmoniku a šli sme. Prešli

Kysuckí hricovia a betlehemci

sme takmer celú Podvysokú aj Olešnú, odkiaľ boli naše matky. Všade sme vinšovali a spievali vianočné piesne, ja som preludoval na harmoničke. Ľudia boli povďační, že sme ich neobišli a za vinše nás obdarovali.

Na konci **fašiangov** sa hrávalo pri pochovávaní basy. Keďže sme túto rituálnu „rekvizitu“ mali priamo v kapecte, nemuseli ju ľudia hľadať nikde inde. O polnoci sa v miestnosti zhasli svetlá a pri base ležiacej na zemi sa zapálili sviečky. Niektorý predniesol rozlúčkovú reč a ostatní okolostojaci predstierali plač. Po tomto predslove sme zahrli smútočný pochod, aký sa hráva len na pohreboch. Po jeho dohratí sa zhasli aj sviečky. Po chvíli sa však ešte hralo a tancovalo ďalej.

V Podvysokej dosť dlho pôsobilo **ochotnícke divadlo**, ktoré viedla pani Emília Chrobáková, rodená Hochlová, z Piešťan, moja učiteľka v Ľudovej škole v Olešnej. Mala šťastnú ruku pri výbere hercov i repertoáru, a tak

mali divadelné predstavenia úspech. Hralo sa viackrát do roka, pravidelne na Veľkonočnú nedeľu, na Štefana, a to dokonca aj v susedných dedinách. Drevená sála U Nekoranca v Podvysokej bola vždy plná, ľudia sa dobre bavili. Pani učiteľka si nás bratov Fujákovcov ako muzikantov občas vybrala, aby sme v rámci nacvičených hier tiež vystúpili. Hrali sme napríklad v hre Maryša od bratov Mrštíkovcov piesne *Za starú Břeclavú* a *Ej, od Buchlova* – Jozef na klarinete, ja na harmonike. V divadelnej hre *Statky-zmätky* od J. G. Tajovského účinkovala aj naša vtedy 15-ročná sestra Mária.

Dedina žila pomerne čulým kultúrnym životom, v škole bola knižnica a určitý čas i miestne kino, kam sme veľmi radi chodievali na grotesky či dobrodružné filmy. Po roku 1990 sa zo školy stala krčma...

Hrávali sme aj na krásnych **majálesoch** – jarných zábavách pri kvitnutí orgováne. Neskôr sa už na **1. mája**, sviatok práce, chodilo každý rok povinne manifestovať do okresného mesta Čadca. Raz nás „napýтали“ funkcionári MsNV a JRD hrať na ich alegorický voz. Bol to náležito vyzdobený a konským záprahom ťahaný rebriniak s delegáciou a spievajúcimi ženami. Kone šli trapom, nás to na voze hádzalo zo strany na stranu, hrať v takých podmienkach bolo pre nás hotové utrpenie. Aj keď občerstvenia a pitia bolo dosť, funkcionári na ceste tam a hlavne naspäť zastavovali pri krčmách v Staškove a Rakovej. My sme zatiaľ museli na voze stále hrať. Domov sme prišli unavení, vytrasení a bez honoráru. Všade viseli transparenty: „Nech žije 1. máj, sviatok pracujúcich“...

Skutočnými pracovnými udalosťami boli **sezónne**

hospodárske práce. Oranie pôdy, zaorávka maštalného hnoja, sadenie zemiakov za pluhom, zväžanie sena zo vzdialených pozemkov a vývoz hnoja (v lete na voze, v zime na saniach) sa vykonávali s konským záprahom. Rodičia mali jedného spoľahlivého furmana, aby všetko urobili na čas. Vždy som sa tešil na deň, keď v našom dvore zastal kôň, na paru vystupujúcu z nozdier tohto krásneho a silného tvora. V čase orby som s ním ako chlapec chodil povedľa pluhu a vychutnával vôňu zeme a prírody.

Bol som v siedmom nebi, keď mi furman v zime pri vyvážaní hnoja na saniach dal opraty do rúk a nechal ma samého chodiť s koňom na záhon Chalupiská pod Bukovinou. Z honu

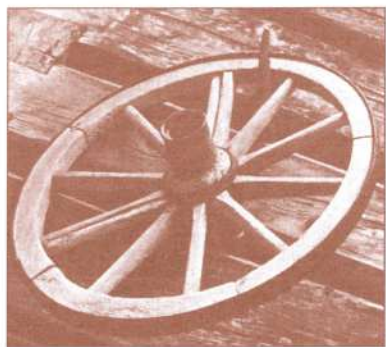
Chalupiská sa šlo dole miernym svahom a naprázdno, takže som sa mohol viesť na saniach. Jedného koňa Peja mám stále v pamäti. Bol nádherný, utiahol aj za dvoch. Po skončení prác som furmanom hrával na harmonike.

Letnou pracovnou udalosťou bolo na dedine mlátenie obilia. Susedia si museli vzájomne pomáhať, „vracať“ robotu jeden druhému, lebo sami by v tom čase všetko nezvládli. Pestovali sme pšenicu, jačmeň i ovos a v auguste sme všetky snopy obilia mlátili na dvore. Po vymlátení sme obilie čistili na „fukare“ (rajtari). Pri práci sa dosť prášilo, a tak sa po výborných koláčoch a bielej káve prach ešte musel

spláchnuť pohárikom dobrej pálenky. Pri oldomáši sme si zaspievali, moja harmonika spev sprevádzala.

Hlavnou jesennou pracovnou udalosťou na Kysuciach bola a je vykopávka zemiakov. Sú vlastne druhým kysuckým chlebom. Dajú sa z nich pripraviť všakovaké chutné jedlá (zemiakové placky „polesníky“, bryndzové halušky, kaše a pod.). Drobné zemiaky sú zas vhodným krmivom pre ošípané. Vykopávali sme ich ručne motykou a aby sme robotu zvládli na daždivých Kysuciach v čo najkratšom čase, opäť sme si navzájom v tejto neľahkej práci vypomáhali.

Povestnou zimnou prácou bolo **páranie peria**. Gazdiné chovali husi na perie. Ním sa plnili periny pre deti, rodinu a pre dievky do vena ako súčasť výbavy. Počas dlhých zimných večerov chodievala skupina žien párať perie po domoch. U nás páranie trvalo niekedy aj týždeň. Ženy vtedy klebetili. „Beztrestne“ preberali a hodnotili každú udalosť v dedine: kto, kde, s kým a prečo – skrátka boli vo svojom živle. Nezabudli na nikoho a na nič. Najlepšou rozprávačkou bola stryná Ďurkačka. Rozprávala také „horory“, že som potom v noci nemohol ani zaspať. Ženy pri páraní aj rady spievali a ako bolo u nás Fujákovcov zvykom, hral som na harmonike. Po skončení páračiek býval oldomáš.

Na dedine sme naozaj žili ako jedna veľká rodina. Vzájomne sme si pomáhali, často sme sa navštevovali, spoločne sme sa zabávali a vedeli sme o sebe takmer všetko. Žili sme pestrým životom naplneným prácou v harmónii s krásnou kysuckou prírodou.

Harmonika

Vzhľadom na to, že v našej rodine takmer všetci muži vedeli hrať na harmonike, mohla by byť naším rodinným erbom. Patrí medzi najľudovejšie hudobné nástroje nielen na Kysuciach, ale napríklad aj vo Francúzsku alebo v Južnej Amerike.

Rôzne po domácky vyrobené typy existovali už dávno, vynález chromatickej harmoniky sa však pripisuje Friedrichovi Buschmannovi z Berlína (1822). Nechal sa vraj inšpirovať čínskym hudobným nástrojom šeng. Išlo v podstate o niekoľko píšťal v nádobe, do ktorej sa vháňal vzduch. Harmoniku potom zdokonalil istý pán Damian z Viedne.

Okolo roku 1860 sa datuje vznik českej firmy Hlaváček v meste Louny. Okrem harmoník dodnes vyrába aj heligónky a vyváža ich do celého sveta. V nej sa vyučil už spomínaný dedkov brat Tomáš. Iná firma v Čechách – Josef Kebrdle v Hořoviciach – vyrobila zas harmoniky, na ktorých hrával strýko Ondrej, a jednu z nich značky Zima som mal aj ja.

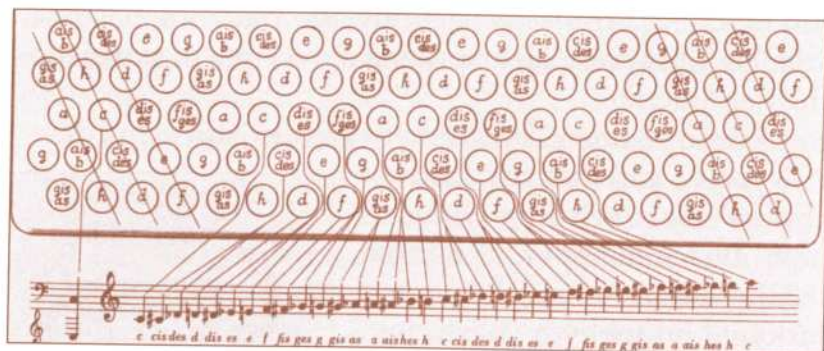
Jedným z najväčších výrobcov harmoník je firma

Moja malá Höhnerka
a harmonika Firotti (dole)

Höhner v nemeckom Trosingene. Vyrobila aj moju malú Höhnerku. Známe sú aj veľké talianske hudobné firmy, z nich vlastným harmoniku značky Firotti.

Na gombíkových chromatických nástrojoch sa používajú štyri modely klaviatúr. Najrozšírenejší je model I. – viedenský, ktorý mali aj všetky naše spomenuté harmoniky.

Viedenský model klaviatúry

Obec Podvysoká

Jej vznik a trvanie sa podľa prvého písomného záznamu datuje od roku 1658. Erbom a pečatou Podvysokej je ker s kvetom. Obec leží v nadmorskej výške 515 m, má výmeru 560 ha, žije v nej asi 1200 obyvateľov. Priemerná ročná teplota je 6,7 °C, priemerné ročné zrážky sa pohybujú okolo 351 mm/m². Na dolnom konci hraničí s dedinou Staškov, na hornom konci s mestom Turzovka (od neho ju kedysi oddeľoval dnes už vyschnutý potok, ktorý vyviera na našom pasienku). Prírodnú hranicu s dedinou Olešná tvorí rieka Kysuca. Južná hranica s dedinami Zákopčie a Dlhá nad Kysucou sa nachádza na vrcholoch kopcov a lesov Vysoká, Hrošová a Bukovina. Prevažná časť chotára má severnú expozíciu a ťlovitú pôdu. Pôvodný typ je hnedozem s nízkym skeletom (ornicou). Nivná, úrodnejšia pôda je len pri rieke Kysuca.

Cez dedinu vedie štátna cesta 2. triedy a jednokoľajná železničná trať Čadca – Makov. Nachádza sa v nej nový kostol, základná škola, futbalové ihrisko, obchody a pohostinstvá.

Osada U Hroši

Názov je odvodený pravdepodobne od mena údajného zakladateľa osady Jozefa Hroša. V 19. storočí tu bývali obyvatelia zhodného priezviska, ktorí sa odlišovali

pridaním prímienia: Hroš-Bačka, Hroš-Ondriš, Hroš-Čorik, Hroš-Sihelník, Hroš-Jurči.

Vedľa cesty tečie pomerne čistá rieka Kysuca, pod skalnatým bralom je hlboké vírovité pleso. Nad železničnou traťou je tzv. vyšný pľac a pod ňou nižný pľac osady.

Až do znárodnenia majetkov roku 1948 boli v osade rôzni remeselníci. Stolári (Ján Grečmal, Jozef Stolárik), maliar (Jozef Zbojek), sedlár a remenár (Móric Bielčík), obuvník (Ignác Kohút) a krajčír (Ján Fuják, môj otec). Okrem nich žili v osade hudobníci, a to najmä z nášho široko rozvetveného rodu. Istý čas tu sídlilo Polesie – lesná správa pre lesy katastrálneho územia Podvysokej, Olešnej a Staškova (správca Rolinec). Vedľa hostinca bola veľká kolkáreň a drevená sála (majiteľom bol Ľudovít Nekoranec, neskôr Jednota SD Čadca). V nej bývali všetky svadby, tanečné zábavy, divadelné predstavenia a občianske schôdze. Vedľa stála malá trafika so širokým sortimentom tabaku a sladkostí predávaných na váhu a na kusy. Majiteľka pani Hrošová, pedantná a prívetivá starenka, dávala nám deťom, čo sme k nej počas roka chodili na nákup, na Vianoce balíček cukríkov zadarmo.

Nad osadou sa vypína vrch Bukovina a blízko hranice s Turzovkou je obecný cintorín. Na ňom odpočívajú naši predkovia, na pamiatku ktorých som napísal túto knihu spomienok.

Hudobníci rodu Fujákovcov a ich nástroje

- Ondrej, prastarý otec, krajčír – husle, kontrabas
Ondrej, starý otec, krajčír – husle (kontra), kontrabas
Jozef, jeho brat, drotár, opravár harmoník – heligónka, harmonika (chromatika)
Tomáš, jeho brat, výrobca a opravár harmoník – harmonika, heligónka, cimbal, husle, basa, organ
Veronika, jeho žena, liečiteľka – ľudová speváčka
Ján, otec, krajčír – bubny, cimbal, kontrabas, harmonika
Ondrej, otcov brat, skladník – harmonika, kontrabas, bubny
František, otcov brat, súdny úradník – harmonika (chromatika)
Ján, otcov bratanec, učiteľ – organ, husle, klavír
Jozef, otcov bratanec, štátny cestár – harmonika, heligónka
Jozef, brat, šofér, krajčír – saxofón Es-alt, B-tenor, klarinet
Ján, autor, ekonóm – harmonika (chromatika), husle, bicie, kontrabas
Július, syn, hudobník a muzikológ – klávesové nástroje, gitary, basová gitara, bicie
Eduard, syn, technik-manažér – gitary, basová gitara
Jozef, bratov syn, šofér – basová gitara
Dušan, bratanec, technik (strojár) – harmonika (chromatika)
František, bratanec, technik (spojár) – harmonika (chromatika)
Elena, vnučka otcovho brata Františka, hudobníčka – klavír, spev
Vladimír, syn sestry Anny, jadrový fyzik – gitara, klavír
František, Tomášov vnuk, technik (strojár) – gitara, bicie, heligónka

Menný zoznam muzikantov v kapelách FUJÁKOVCI a MELÓDIA

Ján Fuják st. – bubny, cimbal
Ondrej Fuják – harmonika, kontrabas
Jozef Fuják – saxofón Es-alt, B-tenor, klarinet
Ján Fuják ml. – harmonika, kontrabas, bubny
Irenka Gašpíriková-Fujáková – spev
Ján Perďoch – harmonika (pianovka)
Alojz Červenec z Turzovky – trúbka
Štefan Adamčík z Veľkého Rovného – cimbal
Karel Hanúsek zo Staškova – saxofón Es-alt, B-tenor, klarinet
Pavol Zigmund z Korne – husle
Jozef Zigmund z Čadce – saxofón B-tenor, klarinet
Pavel Janešík z Korne – saxofón Es-alt, klarinet
Ondrej Malík z Turzovky – saxofón B-tenor
Ján Veselka z Korne – trúbka
Jozef Chrobák z Turzovky – trúbka
Pavol Hlavačák z Turzovky – trúbka
Milan Chabreček z Rakovej – trúbka
Milan Mucha z Veľkého Rovného – trúbka
Jaroslav Stráňavský z Čadce – saxofón Es-alt, klarinet
Pavol Repčík z Čadce – bubny
František Juriš z Čadce – trúbka
Emil Lariš z Čadce – saxofón Es-alt
František Hroš z Podvysokej – gitara
František Bocko z Olešnej – gitara
Ján Golis z Kysuckého Nového Mesta – havajská gitara, gitara
Peter Povinec z Ochodnice – kontrabas, spev

Obsah

Predhovor	3
Na úvod	5
Generácie muzikantov	9
Ondrej Fuják, prastarý otec	9
Ondrej Fuják, starý otec	11
Tomáš Fuják, brat starého otca	14
Jozef Fuják, brat starého otca	16
Veronika Fujáková-Bajáková, sestra starého otca	18
Terézia Fujáková-Černeková, sestra starého otca	20
Mária Fujáková-Rudinská, sestra starého otca	23
Ján Fuják, otec	24
Ondrej Fuják, otcov brat	30
František Fuják, otcov brat	33
Jozef Fuják, brat	35
Anna Fujáková-Perďochová, sestra	37
Mária Fujáková-Tomanová, sestra	38
Július Fuják, syn	39
Eduard Fuják, syn	43
Ján Fuják, autor	45
Svadby a tanečné zábavy	57
Muzicírovanie pri zvykoch, obyčajoch, divadle a práci ...	67
Harmonika	73
Obec Podvysoká	75
Osada U Hroši	75
Hudobníci rodu Fujákovcov	78
Menný zoznam muzikantov	79

Autor: Ján Fuják
Jazyková úprava: Miroslava Fujáková
Redaktor: Július Fuják
Foto: archív Jána a Júliusa Fujákovcov,
archív Nadácie 400 rokov Turzovky
Vydala: Magma Čadca
Náklad: 200 ks

Vyšlo s finančným príspevkom Ministerstva kultúry SR
v roku 2001

ISBN: 80-968592-3-4